

UNIVERZITA KARLOVA V PRAHE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Katedra obchodného práva

**Funkcie zmeniek s dôrazom na funkciu
zaist'ovaciú**

Diplomová práca

Michal Hrmo

Vedúca diplomovej práce:

JUDr. Marie Zahradníčková, CSc.

Praha, 30. mája 2014

Čestné prehlásenie

Prehlasujem, že diplomovú prácu na tému " Funkcie zmeniek s dôrazom na funkciu zaist'ovaciú" som vypracoval samostatne, všetky použité pramene a literatúra boli riadne citované a práca nebola využitá k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

V Prahe dňa 30. mája 2014

Michal Hrmo

Pod'akovanie:

Ďakujem pani JUDr. Marii Zahradníčkovej, CSc., vedúcej práce, za odborné vedenie, obetavý prístup a podnetné námety pri spracovávaní mojej diplomovej práce.

Obsah

1 Úvod.....	6
2 Všeobecne o zmenke	7
2.1 Stručne o vývoji a platnej právnej úprave zmenky	7
2.2 Porovnanie úpravy zmenky v Českej Republike a v Európskej Únii	9
2.3 Druhy zmienek.....	10
2.4 Náležitosti zmenky.....	11
2.4.1 Náležitosti spoločné zmenke vlastnej i cudzej	11
2.4.2 Náležitosti zmenky vlastnej.....	12
2.4.3 Náležitosti zmenky cudzej.....	13
3 Zaisťovacia zmenka	15
3.1 Vlastnosti zaisťovacej zmenky	15
3.2 Obsah, predmet a rozsah zaisťovacej zmenky	16
3.3 Blankozmenka.....	17
3.4 Používanosť zaisťovacej zmenky.....	19
3.5 Zmena subjektu zaisťovacej zmenky	21
3.6 Výhody a nevýhody zaisťovacej zmenky	22
3.7 Zneužitie zaisťovacej zmenky.....	24
4 Zmenková zmluva o zaistení	26
4.1 Forma a obsah zmluvy o zaistení	26
4.2 Subjekty zmluvy o zaistení	27
4.3 Platnosť zmenkovej zmluvy.....	27
5 Funkcie zmenky	28
5.1 Platobná funkcia.....	28
5.2 Úverová a úložná funkcia	28
5.3 Zaisťovacia funkcia.....	29
5.3.1 Ďalšie možnosti využitia zaisťovacej funkcie zmenky	31
5.4 Zaistenie záväzkov zo zaisťovacej zmenky	34
6 Vymáhanie práv zo zaisťovacej zmenky v konaní pred rozhodcovským a všeobecným súdom	37
6.1 Konanie pred všeobecným súdom	37
6.1.1 Zmenkový platobný rozkaz	38
6.1.2 Uplatniteľné nároky.....	39
6.2 Konanie pred rozhodcovským súdom.....	39

6.3 Námietky zmenkových dlžníkov.....	40
6.4 Uplatnenie zmenky v exekučnom konaní	43
7 Zaisťovacia zmenka v insolvenčnom konaní.....	44
8 Záver	47
Zoznam použitých skratiek.....	49
Zoznam použitej literatúry.....	50
Zoznam použitej judikatúry	51
Resumé.....	54
Functions of bill of exchange with emphasis on its securing function (Summary).....	55
Kľúčové slová (Keywords).....	56

1 ÚVOD

Funkcie zmeniek s dôrazom na funkciu zabezpečovaciu som si ako tému mojej diplomovej práce vybral najmä z dvoch dôvodov: Jednak zabezpečenie zmenkou sám využívam pri vlastných obchodných aktivitách a rád by som prenikol do jej tajov hlbšie, jednak by som rád popísal o aký užitočný nástroj sa môže jednať ak sa správne uchojí. Toto tvrdenie je i základom hypotézy, ktorú si pre overenie stanovujem, teda že zaist'ovacia zmenka je vhodným nástrojom zaist'ovania záväzkov a v prípade že sa táto potvrdí, aké sú predpoklady jej správneho použitia.

Ďalším cieľom mojej diplomovej práce bude vymedziť samotný pojem zmenky, popísať jej vývoj, porovnať základné rysy právnych úprav zmenky v Českej Republike, v Európskej Únii a v krajinách Anglo-amerického zmenkového práva. Čitateľa oboznámim tiež s jednotlivými druhmi zmeniek a ich náležitosťami.

V tretej časti mojej práce sa zameriam na podrobnejší rozbor zaist'ovacej zmenky. Popíšem jej vlastnosti, podstatu, povahu, účel i obsah. Nevynechám ani vysvetlenie obľúbenosti zabezpečenia blankozmenkou. V rámci tejto kapitoly pojednám o spôsobe použitia zaist'ovacej zmenky, o jej osamostatnení, zmene subjektu. Posnažím sa v nej vysvetliť jednotlivé výhody a nevýhody zaist'ovacej zmenky, jednak z pohľadu veriteľa, jednak z pohľadu dlžníka. Nevynechám ani varovnú subkapitolu pre dlžníkov o možnostiach zneužitia zmenky.

V štvrtej kapitole sa budem venovať jednotlivým aspektom zmenkovej zmluvy o zaistení. Zodpoviem otázky o jej podstate a forme, o tom aký je jej obsah a kto sú subjekty, ktoré ju bežne uzatvárajú. Vysvetlím tiež dôsledky neplatnosti zmenkovej zmluvy či zániku príčinnej pohľadávky zaistenej zmenkovou zmluvou.

Celú piatu kapitolu venujem funkciám zmenky, pričom sa zameriam na podrobný popis funkcie zaist'ovacej. Popíšem jej formu i odlišnosti zaist'ovacej funkcie pri rôznych druhoch zmeniek. Pojednám aj o možnostiach zaistenia záväzkov zo zaist'ovacej zmenky.

V neposlednom rade by som rád čitateľovi ozrejmil, ako funguje vymáhanie práv zo zaist'ovacej zmenky v súdnom konaní jednak pred všeobecným súdom, jednak pred súdom rozhodcovským. Pomenujem tu výhody a nevýhody oboch spôsobov z pohľadu dlžníka i veriteľa. V tejto časti bližšie pozriem na takzvané skrátene konanie, uplatniteľné nároky veriteľa, zmenkový platobný rozkaz a námietky dlžníka. Posnažím sa čitateľovi priblížiť, ktorá z ciest vymáhania práv zo zaist'ovacej zmenky je výhodnejšia, prípadne za akých podmienok. Pojednám i o situácii, že sa dlžník zo zaist'ovacej zmenky ocitne v insolvenčnom konaní.

Verím, že prácu zakončím sumárom poznatkov o zaist'ovacej funkcii zmenky a praktickými radami pre tých, ktorí by tento nástroj sami radi používali.

2 VŠEOBECNE O ZMENKE

Zmenka predstavuje úverový cenný papier, ktorý má najmä úverovú a platobnú funkciu, obsahuje údaje požadované zákonom a z ktorého vyplýva jeho majiteľovi právo žiadať určitú peňažnú sumu v určitom čase. Vystaviteľ v nej sľubuje, že sám zaplatí inej osobe určitú peňažnú sumu v prípade zmenky vlastnej, prípadne prikazuje určitej osobe platiť v prípade zmenky cudzej. Môže byť vystavená aj za účelom zabezpečenia záväzku či uloženia peňažných prostriedkov.

Jej platnosť nie je viazaná na konkrétnu podobu za predpokladu dodržania zákonom požadovaných náležitostí a možnosti odlišiť rub a líc podkladového materiálu. Text môže byť mechanickú i vlastnoručnú podobu s výnimkou podpisov účastníkov zmenkového vzťahu, ktoré môžu byť len vlastnoručné. Pre prípad situácie objavivšej sa pri niektorých prevodoch zmenky, keď nie je možné na jej rub doplniť určitý údaj upravuje ZSS tzv. privesok. Ide o nastavenie zmenky o ďalšiu listinu¹, ktorú je nutné spojiť s listinou pôvodnou. Keďže zmenka je radená medzi cenné papiere s výlučne listinnou podobou, nemôže byť emitovaná ako zaknihovaný cenný papier.

Aj po rekodifikácii občianskeho zákonníka stále platí, že cenný papier môže byť vydaný vo forme na rad, na meno a na doručiteľa. Pre zmenku sú z toho prípustné formy na rad a na meno. Keďže meno prvého oprávneného jej podstatnou náležitosťou, forma na doručiteľa tu neprichádza do úvahy. Ak nie je stanovené inak, ide o zmenku na rad prevoditeľnú pomocou rubopisov.

Má povahu abstraktného a nesporného záväzku. Súd rozhoduje o nárokoch zo zmenky v skrátanom konaní vydaním zmenkového platobného rozkazu. Proti nemu môže dlžník podať vo vymedzenej lehote námietky.

2.1 STRUČNE O VÝVOJI A PLATNEJ PRÁVNEJ ÚPRAVE ZMENKY

Zmenka bola pravdepodobne prvým cenným papierom v dejinách. Už v 12. storočí napomáhala pri obchodoch v mestských republikách na severe Talianska. S nárastom objemu obchodných aktivít sa rozširovalo územie na ktorom bolo potrebné uskutočňovať platby. Obchodovanie pomocou hotovosti bolo rizikové najmä pri nutnosti jej prevozu. Zmenka teda vznikla z ekonomických potrieb obchodníkov a až postupne sa vyvinul jej právny rámec. Rok 1541 je rokom vzniku prvej burzy špecializovanej na obchod so zmenkami v belgických

¹ KOTÁSEK, J.: Úvod do směnečného práva. Masarykova univerzita, Brno, 2002. Vydanie prvé, 182 strán. ISBN 8-210-2855-6, strana 35.

Antverpách. V priebehu 17. storočia sa do popredia dostala ďalšia funkcia zmenky a to úverová. Zmenka sa už nepoužívala len ako prostriedok platenia pri rizikovejších medzimiestnych obchodoch, ale i ako prostriedok krátkodobého obchodného úveru.

Na dnešnom území Českej republiky prvú úpravu zmenkového práva predstavoval Směnečný řád dolnorakouský zo dňa 10. 9. 1717, ktorý bol základom pre zmenkový patent z 1. 10. 1763 vydaný za vlády Márie Terézie.² Bol založený na vtedajšom zvykovom práve zmenkovom. V Európe bola problematická najmä roztrieštenosť právnej úpravy zmeniek. Tento fakt dobre ilustruje skutočnosť, že koncom 19teho storočia bolo len na území vtedajšieho Nemecka 56 rôznych zákonov upravujúcich túto problematiku. Od roku 1850 bol cisárskym patentom č. 51/1850 r.z. v Rakúsku zavedený nový zmenkový poriadok, ktorý vďaka ponechaniu si rakúskeho zmenkového práva platil v Československu až do roku 1928.³⁴

Neveľmi úspešnou snahou o zjednotenie zmenkového práva boli postupne konferencie v Lipsku (1847), Norimbergu (1866), Haagu (1910,1912). Prielomom v zjednocovaní bola až Ženevská zmenková konvencia z roku 1930. Táto dohoda mala 35 signatárov, ktorí sa zaviazali preniesť ju do svojich národných právnych úprav. Keďže Spojené Kráľovstvo a Spojené Štáty Americké ku konvencii nepristúpili, anglo-americké zmenkové právo sa líši od kontinentálneho. Vzorovými predpismi tohto právneho priestoru ostali The Bills of Exchange Act z roku 1882 resp. tretí oddiel amerického Uniform Commercial Code. O zjednotenie zmenkového práva sa pokúsila i Komisia OSN pre medzinárodné obchodné právo v roku 1987 svojim návrhom dohovoru OSN o medzinárodných zmenkách. Tento dohovor nemal ambíciu nahradiť právne úpravy signatárov. Mal byť fakultatívnym nástrojom pre prípad, že naň bude zmenka odkazovať. Návrh je založený na anglo-americkej úprave a nebol preto a pravdepodobne ani nebude prijatý dostatočným počtom signatárov.

Na území protektorátu Čechy a Morava bolo zmenkové právo zavedené na základe vládneho nariadenia o Jednotnom zmenkovom poriadku zo dňa 19.12.1940, č. 111/1941 Sb.⁵ Po ukončení nemeckej okupácie bol prijatý zákon směnečný a šekový č. 191/1950 Sb., rušiaci dovtedajšie predpisy. V dôsledku nasledovného politického vývoja v Československu bol vývoj zmenkového práva (mimo bankových domov) prakticky zmrazený až do začiatku 90tych rokov.

² KOVAŘÍK, Z.: Směnka a šek v České republice. C. H. Beck, Praha, 2001. Vydanie štvrté, 609 strán. ISBN 80-7179-588-7, strana 4.

³ KOTÁSEK, J; POKORNÁ, J.: Kurs obchodního práva: právo cenných papírů. C. H. Beck, Praha, 2009. Vydanie piate, 419 strán. ISBN 978-80-7179-454-7, strana 168.

⁴ Okrem územia dnešného Slovenska a Podkarpatskej rusi, ktoré si ponechali uhorské zmenkové právo z roku 1876.

⁵ KOTÁSEK, J; POKORNÁ, J.: Kurs obchodního práva: právo cenných papírů. C. H. Beck, Praha, 2009. Vydanie piate, 419 strán. ISBN 978-80-7179-454-7, strana 168.

V Českej Republike je právna úprava zmenky obsiahnutá v Zákone č. 191/1950 Sb. směnečného a šekového. O jeho kvalite svedčí i to, že za celé obdobie účinnosti bol novelizovaný len trikrát, aj to boli len malé úpravy vynútené zmenami súvisiacich predpisov. Prvá bola novelizácia zákonom o poštových službách č. 29/2000 Sb., druhá bola zákonom č. 296/2007 Sb., ktorým sa menil zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a spôsoboch jeho riešenia (insolvenčný zákon) a treťou bola novelizácia zákonom č. 91/2012 Sb. o medzinárodnom práve súkromnom. Táto výnimočná stálosť je dôsledkom toho, že jeho základom je už spomínaný Ženevský dohovor o jednotnom zákone zmenkovom.

Okrem zmienok upravuje tento zákon i šeky, čo determinuje jeho rozdelenie do troch článkov. Prvý článok (§§1-98) upravuje vlastnú a cudziu zmenku, druhý upravuje šek (§§1-75) a tretí vybrané spoločné náležitosti.

Zákon č. 191/1950 Sb. směnečný a šekový (ďalej ZSŠ) je špeciálnou úpravou voči všeobecnej úprave cenných papierov obsiahnutej v Zákone č. 89/2012 Sb., občianskom zákonníku. Jeho kogentné normy budú teda voči novému občianskemu zákonníku použité prednostne.

2.2 POROVNANIE ÚPRAVY ZMENKY V ČESKEJ REPUBLIKE A V EURÓPSKEJ ÚNII

Úprava zmenkového práva by spadala pod prvý pilier Európskej Únie, ktorý zastrešuje hospodárske otázky, avšak komunitárne právo ju dodnes neupravuje. Signatári Ženevského dohovoru o jednotnom zákone zmenkovom prebrali tento do svojich národných úprav zmenkového práva pomerne verne. K určitým jeho ustanoveniam však predsa len boli umožnené výhrady.

Hoci Česká republika sa v článku 10 od dohovoru neodchyľuje, niekoľko štátov si úpravu blankozmienok upravilo vo vlastnej réžii. Podobne ako je tomu tak pri úprave avalizácie v čl. 31. Treťou výhradou je čl. 38 – odúčtovny. To upravuje český ZSŠ v čl. I. § 38 odst. 2. Štvrtá výhrada dovoľuje zákaz doložky o efektívnom platení pri zmenkách splatných na území konkrétneho štátu i zákaz vystavenia zmenky v cudzej mene. Viaceré výhrady sa týkajú zmenkového postihu a to konkrétne možnosť zvláštnej formy úradného zistenia protestu, označenia dňa splatnosti za protestný deň, poskytnutia dlžníkom časový interval v ktorom sa tolerujú inak nastavšie následky omeškania, možnosť zavedenia notifikácie prostredníctvom protestných orgánov a zvláštneho stanovenia zákonných úrokov pre domáce zmenky. Česká republika umožňuje mimo ostatných nárokov i odmenu pre majiteľa zmenky na základe výhrady

k článku 48. Ďalšia výhrada umožňuje národnú odchýlku pri stanovení premlčacích lehôt (čl. 70,71). Možné je i obmedzenie výkonu zmenkových úkonov na vybrané pracovné dni podľa výhrady k článku 72. V dohovore o jednotnom zákone zmenkovom nie sú upravené inštitúty zmenkového protestu, obohatenia a amortizácie zmenky.

Asi najväčšou odlišnosťou anglo-amerického zmenkového práva je nerozlišovanie zmenky a šeku. Nevyžaduje zmenkovú klauzulu a nepripúšťa zmenkové rukojemníctvo, ktoré má nahradené iným inštitútom - koakceptáciou. V anglo-americkom zmenkovom práve je na rozdiel od českej úpravy povolená zmenka na doručiteľa.

2.3 DRUHY ZMENIEK

Spôsobov akými je možné rozdeliť zmenky je mnoho. ZSŠ delí zmenky na vlastné a cudzie jednak podľa počtu účastníkov základného zmenkového vzťahu, podľa toho, či je prejavom vôle vystaviteľa sľub alebo príkaz zaplatiť. Cudzia zmenka je v praxi výrazne častejšie využívaná ako zmenka vlastná.

Účastníci vzťahu z vlastnej zmenky sú dvaja. Vystaviteľ (dlžník, trasát) sa sám bezpodmienečne zaväzuje k zaplateniu určitej peňažnej sumy v určitom čase majiteľovi zmenky (veriteľ, remitent). Sľub dlžníka má na zmenke zväčša podobu slova „zaplatím“. Účastníci vzťahu z cudzej zmenky sú traja. Vystaviteľ (hlavný dlžník, trasant) prikazuje zmenečníkovi (vedľajší dlžník, trasát), aby uhradil určitú sumu v čase splatnosti zmenky majiteľovi zmenky. Na to aby sa zmenečník stal zaviazaným zo zmenky musí zmenku prijať. Ak tak neučiní, prípadne ju odmietne, zo zmenky bude zaviazaný priamo vystaviteľ. Miešanie prvkov cudzej a vlastnej zmenky nie je dovolené a zväčša je jeho dôsledkom neplatnosť.

Ďalšou skupinou zmeniek sú zmenky s neobvyklým počtom účastníkov. U nich je počet účastníkov znížený tým, že niektorí z nich sa na zmenke objavujú vo viacerých úlohách.

Zmenka cudzia na vlastný rad je umožnená v čl. I. § 3 odst. 1 ZSŠ. Formálne má troch účastníkov a to vystaviteľa, zmenečníka a remitenta, avšak vystaviteľ je na nej zároveň remitentom. Vystaviteľ môže zmenku cudziu na vlastný rad vystaviť buď vpísaním vlastného mena alebo výrazu „na rad môj vlastný“ na miesto mena remitenta. Zmenka musí byť akceptovaná alebo indosovaná aby z nej bol niekto zaviazaný.

Zastrená zmenka vlastná je umožnená v čl. I. § 3 odst. 2 ZSŠ slovami: „*Ve směnce může být udán jako směnečník sám výstavce.*“ Z pohľadu zmenkového záväzku tu vystaviteľ vystupuje v postavení dvoch rôznych osôb. Do akceptu zmenky je nepriamym dlžníkom, teda ručí za

zaplatenie len ako vystaviteľ. To znamená, že práva zo zmenky môžu prekludovať ak sa vystaviteľ nepodpísal aj ako zmenečník. Zmenka síce bude platná, avšak nebude mať priameho dlžníka.

Komisionárska zmenka je špecifická tým, že v nej zdanlivo dochádza k zvýšeniu počtu účastníkov. V skutočnosti nerozširuje počet účastníkov, len vyjasňuje cieľ jej vystavenia. Je upravená v čl. I. § 3 odst. 3 ZSŠ. Využíva sa pomerne zriedka, a to s cieľom zakryť jej skutočného vystaviteľa (komitenta) komisionárom, teda vystaviteľom podpísaným na zmenke.

2.4 NÁLEŽITOSTI ZMENKY

Zmenka nevyhnutne musí obsahovať určité náležitosti ak má byť jej majiteľ úspešný pri uplatňovaní práv s ňou spojených a ak má byť platná. Vlastná zmenka musí byť označená ako zmenka, obsahovať bezpodmienečný sľub dlžníka zaplatiť určitú peňažnú sumu, údaj o splatnosti, mieste platenia, dátum a miesto vystavenia zmenky a podpis vystaviteľa. Cudzie zmenka okrem toho musí obsahovať meno osoby, ktorá má zaplatiť.

2.4.1 NÁLEŽITOSTI SPOLOČNÉ ZMENKE VLASTNEJ I CUDZEJ

Pri nasledovných náležitostiach sa ich úprava u zmenky vlastnej a cudzej nelíši. Sú upravené v čl. I § 1 ZSŠ:

- **Priamo v texte musí byť uvedené, že sa jedná o zmenku.** Nestačí pritom samotný nadpis či predtlač “zmenka”. Naopak, zložené slová typu “rektazmenka” či “vistazmenka “ sú v poriadku. (čl. I § 1 bod 1 ZSŠ) Zmenka môže byť spísaná v akomkoľvek jazyku, ale musí sa jednať o jazyk jeden s výnimkou mien a zemepisných označení. Nie je povolená ani kombinácia príbuzných jazykov ako napríklad slovenčiny a češtiny.
- **Údaj splatnosti** je náležitosť, ktorá zmenke môže chýbať, pričom v tom prípade platí podľa čl. I § 2 ZSŠ že sa jedná o vistazmenku. Ak ale je údaj splatnosti vyplnený, môže nadobúdať, len jednu zo štyroch možností vymenovaných v čl. I § 33 odst. 1 ZSŠ a to:
 - na viděnou (vistazmenka)

Veriteľ môže vistazmenku predložiť v ktorýkoľvek pracovný deň. Deň predloženia k plateniu je dňom dospelosti zmenky. Dlžník nemusí byť veriteľom o jeho zámere predložiť vistazmenku k plateniu vopred informovaný. Je využívaná zväčša v súvislosti

s menšími peňažnými sumami, u ktorých je rozumný predpoklad bezproblémového zaplatenia.

- o na určitý čas po viděné (časová alebo lehotná vistazmenka)

Lehotná vistazmenka dáva po predložení dlžníkovi lehotu určenú na zmenke na to aby zaplatil. V čase vystavenia teda nie je známy presný deň splatnosti. Pri prijatí zmenky musí byť uvedený dátum prijatia prípadne protestu keďže sa naň viaže začiatok behu lehoty. Tento typ zmenky sa objavuje pri transakciách v zahraničnom obchode. Platenie je naviazané na dodanie tovaru a jeho čas je pri niektorých obchodoch takmer nemožné presne určiť.

- o na určitý čas po datu vystavení (dato zmenka)

Príkladom takéhoto stanovenia splatnosti môže byť „zaplatím sedem dní po vystavení“.

- o na určitý den (zmenka fixná)

Vyjadrenie dátumu môže byť nielen v obvyklom formáte ale i dostatočne zrozumiteľným opisom.

- **Meno remitenta**, teda osoby ktorej, prípadne na ktorej rad má byť platené. Zmenku nemožno vydať ako cenný papier na doručiteľa.
- **Podpis vystaviteľa** je jedinou náležitosťou, ktorá musí byť napísaná vlastnoručne. Má vyjadrovať stotožnenie vystaviteľa s textom zmenky. Preto je dôležité, aby jeho umiestnenie uzatváralo zmenku. To v praxi znamená, umiestnenie pod textom zmenky v pravom dolnom rohu.

2.4.2 NÁLEŽITOSTI ZMENKY VLASTNEJ

Náležitosti zmenky vlastnej sú upravené v §§ 75 a 76 Časti II ZSŠ. Špecifické náležitosti pre vlastnú zmenku sú nasledovné:

- **Bezpodmienečný sľub zaplatiť určitú peňažnú sumu**
- **Mená ďalších ručiteľov**
- **Údaj miesta, kde má byť zaplatené**

V rozsudku Najvyššieho súdu spis. Zn. 29 Odo 1645/2005 bol vyložený čl. I. § 75 bod 4 ZSŠ tak, že vystaviteľ zmenky sa v platobnom mieste zaväzuje zmenku zaplatiť a veriteľ má právo v tomto mieste plnenie požadovať. Platobné miesto je teda miestom predloženia

zmenky a prípadne miestom protestu. Miesto musí byť jasné a určité, nesmie byť určené alternatívne ani rozporne. Najvyšší súd v rozsudku spis. Zn. 29 Cdo 3964/2007 dovodil, že stačí, ak je platobné miesto určené ako obec či mesto bez bližšej špecifikácie. Toto platí i v prípade, ak existuje viac obcí s rovnakým názvom.

- **Dátum a miesto vystavenia zmenky**

Podľa rozsudku Najvyššieho súdu ČR spis. zn. 29 Cdo 3106/2009 je deň, mesiac a rok vystavenia zmenky možné vyjadriť akýmkoľvek určitým spôsobom ak je vyznačený dátum možný. Prípustné je teda vyjadrenie slovné, rímskymi i arabskými číslicami či zaužívanými skratkami.

2.4.3 NÁLEŽITOSTI ZMENKY CUDZEJ

- **Bezpodmienečný príkaz zaplatiť určitú peňažnú sumu**

Toto je náležitosť v ktorej sa zmenka cudzia líši od zmenky vlastnej. Nejedná sa to totiž o sľub platenia ale o príkaz zmenečníkovi aby platil. Čl. 1 § 1 bod 2 ZSŠ stanovuje pre príkaz dve podmienky: Absenciu podmienky a určitosť peňažnej sumy. Podmienky môžu a často aj sú súčasťou zmluvného vzťahu, no nesmú byť súčasťou zmenky. Peňažná suma na zmenke môže byť stanovená slovne, číselne, či slovne i číselne. Ani prípadne rozporné údaje medzi slovným a číselným vyjadrením nespôsobia neplatnosť zmenky. Podľa čl. I § 6 ZSŠ má v takomto prípade prednosť vyjadrenie slovné. Ak je peňažná suma vyjadrená niekoľkokrát či už slovne alebo číselne a nie je totožná, platí suma najmenšia. Pri peňažnej sume musí byť uvedená mena a to akákoľvek existujúca. V prípade rozporného označenia meny nebude listina platná ako zmenka. Inak je možné dlh splatiť v ľubovoľnej voľne zameniteľnej mene v kurze platnom v deň splatnosti ak nie je na zmenke stanovený iný kurz. Vystaviteľ môže určiť, že si želá zaplatenie zmenky v pôvodnej mene pomocou slov „efektívne“ či „in natura“.⁶ Prípadná úroková doložka nespôsobuje neplatnosť zmenky, no bude považovaná za nenapísanú podľa čl. I § 5 ZSŠ. Úročenie sumy na zmenke pripúšťa zákon iba v prípadoch vistazmeniek a lehotných vistazmeniek, keďže pri nich nie je možné vopred určiť deň splatnosti a to, pokiaľ nie je stanovené inak, odo dňa vystavenia zmenky.

- **Meno zmenečníka (trasáta)/akceptanta/príjemcu**

Podľa oddielu 3 ZSŠ je zmenečník zaviazaný k plateniu až od momentu prijatia zmenky. Keď vystaviteľ uvedie ako zmenečníka sám seba, jedná sa o zastrenú zmenku vlastnú. Z

⁶ NEJEPÍNSKÝ, K.: Směnka v obchodě a podnikání. Profess, Praha, 1992. Vydanie prvé, 78 strán. ISBN 80-85235-10-2, strana 16.

rozsudku Vrchného soudu v Praze ze dne 4. 5. 1999, sp. zn. 5 Cmo 657/98 (SR, č. 9/1999, s. 299): „Je-li na směnečném formuláři na obvyklém místě v levé dolní části líce směnky uvedeno označení osoby, k níž zcela zřejmě směřuje směnečný příkaz, jde o směnečníka, i když tento údaj není výslovně uvozen slovem „směnečník“.

3 ZAISTOVACIA ZMENKA

Zaistovacia zmenka nie je pozitívneprávny pojem. Je pojmom teoretickým, vychádzajúcim z funkcie, ktorú zmenka má vo vzťahu k príčinnému vzťahu. Zmenky slúžili pôvodne ako platobný a úverový nástroj. Zaistovacie zmenky sa vyvinuli až neskôr z potreby praxe. Ich osud je oddelený od osudu príčinného záväzku.

„Zajišťovací směnka není speciálním druhem směnky. Jedná se jen o vyjádření toho, jakou směnka plní funkci. Pokud slouží k zajištění závazku vyplývajícího z jiného právního vztahu, tedy materiální příčiny vzniku směnky, který se označuje jako kauzální právní vztah, jedná se o směnku zajišťovací.“⁷

Zaistovacia povaha nie je zväčša rozpoznateľná z textu zmenky aj keď v niektorých prípadoch je explicitne vyjadrená. Zaistovacia zmenka je prostriedkom zlepšenia právneho postavenia veriteľa vo vzťahu k dlžníkovi. Pre vznik záväzku z nej je dôležité k zaisteniu akej povinnosti bola vystavená, pretože splnenie tejto povinnosti môže znamenať zánik nároku zo zmenky.

3.1 VLASTNOSTI ZAISTOVACEJ ZMENKY

Podľa Chalupu je pohľadávka vtelená do zmenky abstraktná, čo sa prejavuje tým, že veriteľ nemusí tvrdiť či preukazovať dôvod vzniku jeho pohľadávky. Veriteľ zo zmenky má pri súdnom vymáhaní pohľadávky právo voľby, či zahrnie informácie o dôvode vzniku pohľadávky do skutkových zistení.⁸ Abstraktnosť, teda nezávislosť obsahová i existenčná na príslušnom všeobecnom záväzku je kľúčovou vlastnosťou zaistovacej zmenky. Prejavuje sa okrem iného prevoditeľnosťou zmenky nezávisle na zaistenej pohľadávke. V literatúre je abstraktnosť ďalej delená na formálnu a materiálnu podľa námietok uplatniteľných dlžníkom voči zmenkovému veriteľovi.⁹ Formálna abstraktnosť má menšiu silu oproti abstraktnosti materiálnej. Umožňuje dlžníkovi namietat' skutočnosti z príčinného vzťahu, zatiaľ čo materiálna ho obmedzuje len na absolútne námietky zo zmenky.

Výraznou vlastnosťou zaistovacej zmenky je i jej samostatnosť, resp. absencia subsidiarity. Ak je zaistovacia zmenka splatná, je možné ju uplatniť bez ohľadu na to či už došlo k riadnemu uspokojeniu pohľadávky ktorú táto zaist'uje.

⁷ BITTMAN, L. - Směnečné rukojemství na zajišťovací směnce, 2013. Dostupné online na <http://www.epravo.cz/top/clanky/smenecne-rukojemstvi-na-zajistovaci-smence-91678.html>

⁸ Chalupa, R.: Abstraktnosť směnečné pohledávky. Právní rádce, 2002, č. 12, s. 25.

⁹ Chalupa, R.: Zajišťovací směnka. 1. vydání. Praha: Linde, 2009, 189 s. ISBN 978-80-7201-756-0, s. 42.

Akcesorita a subsidiarita teda nie sú vlastnosťami zaistovacej zmenky, avšak v literatúre je možné naraziť na nepravú akcesoritu a subsidiaritu.¹⁰ Podrobnejšie o tom ako sa prejavuje pojednám v kapitole o námietkach zmenkových dlžníkov.

3.2 OBSAH, PREDMET A ROZSAH ZAISTOVACEJ ZMENKY

V tejto subkapitole sa budem primárne zaoberať obsahom úplnej zaistovacej zmenky, keďže o zaistovacej blankozmenke pojednávam v subkapitole 3.3.

Obsah zaistovacej zmenky je zložitý v tom, že pri jej vzniku nie je úplne jasné, kedy a či vôbec bude použitá. Nutnosť jej použitia nastane až v prípade neplnenia záväzku dlžníkom, ktorého prípadný dátum z pochopiteľných príčin veriteľovi vopred zrejmý nie je. Pohľadávku vtelenú do zmenky je však možné uplatniť až po jej splatnosti.

Okrem splatnosti je dôležité i stanovenie správnej peňažnej sumy na zmenke. Ak by bola totiž veriteľom stanovená príliš nízko, hrozilo by pri jej uplatnení, že nebude mať zaistenú celú pohľadávku z príčinného vzťahu. Naopak príliš vysoké stanovenie sa môže a pravdepodobne i stretne s nevôľou dlžníka. Vzhľadom na neznalosť dátumu prípadnej realizácie práv zo zaistovacej zmenky je náročné stanoviť peňažnú tak, aby primerane zohľadňovala očakávané príslušenstvo. Z tohto hľadiska je výhodnejším nástrojom blankozmenka.

Nie každý dlžník je však ochotný na jej použitie pristúpiť vzhľadom na s ňou spojené riziká. Jeho obavy možno často rozptýliť tým, že ak nastane potreba realizácie práv zo zaistovacej zmenky, pričom táto bude mať v texte vyššiu peňažnú sumu ako by zodpovedalo sume vypočítanej podľa zmluvy o vyplnení zmenky, bude veriteľ požadovať len sumu na základe tejto zmluvy vypočítanú spolu s príslušenstvom. V prípade vistazmenky a zmenky splatnej určitý čas po videní, možno využiť úrokovú doložku, ktorá celý výpočet sprehládni. Ďalšie uplatniteľné nároky popisujem v subkapitole 6.1.2.

Pre prípad zmeny času splatnosti je vhodné použiť buď termínovanú zmenku alebo vistazmenku. Veriteľ pri nej od vzniku zaistenej pohľadávky disponuje voľbou času predloženia zmenky k plateniu.¹¹ V praxi sa nezriedka stáva, že sa splatnosť zaisteného záväzku posunie. Najjednoduchšie riešenie tejto situácie je vrátenie „starej“ zmenky proti vydaniu novej s upravenými príslušnými údajmi. O niečo menej preferovaným riešením je tzv. prolongačná doložka podľa čl. I. § 69 ZSŠ.

¹⁰ Chalupa, R.: Zajišťovací směnka. 1. vydání. Praha: Linde, 2009, 189 s. ISBN 978-80-7201-756-0, s. 19.

¹¹ tamtiež, s. 56.

Predmetom zaistovacej zmenky je ňou zaistená pohľadávka jednak existujúca, jednak prípadne vzniknúvšia v budúcnosti po vystavení zmenky.¹² V budúcnosti vzniknúvšie pohľadávky či iné práva sú pritom zmenkou častejšie zaistovované než pohľadávky či práva existujúce. Predmet zaistenia môže zaistovať i viac zmeniek, pričom každá z nich tak môže činiť až do výšky zaisteného dlhu.¹³ Po dohode strán je možné i zmeniť predmet zaistenia.

Rozsah zaistenia pohľadávky zmenky je pomerne voľne dohodnuteľný. Spodný limit (ak abstrahujem od možnosti nezaistenia sa) je výška istiny pohľadávky, kým ten vrchný je súčtom istiny, príslušenstva, či prípadných sankcií nad rámcom príslušenstva. Vo všeobecnosti je rozsah zaistenia nastavený zmenkou na pohľadávku a jej príslušenstvo.

3.3 BLANKOZMENKA

Veriteľ rozhodnutý zaistiť svoj záväzok zmenkou zväčša využíva zmenku, ktorej chýba niektorý zo zákonom požadovaných údajov – blankozmenku. Vo väčšine prípadov ide o chýbajúci údaj o splatnosti a zmenkovej sume. Tieto doplní podľa dohody s dlžníkom, určujúcej spôsob doplnenia, až dodatočne.

Právna úprava blankozmenky sa na českom území objavuje v podobe nariadenia č. 200/1853, ktoré takto doplnilo vtedajšie zmenkové právo. Čo sa súčasnej úpravy týka, ZSŠ upravuje blankozmenku v čl. I § 10 v podobe uplatňovania námietok vadného vyplnenia takejto zmenky.

Z tohto paragrafu je možné vyčítať jednotlivé znaky blankozmenky:

- je to listina podpísaná minimálne jedným účastníkom zmenkového vzťahu
 - musí z nej byť jasné, že po vyplnení sa bude jednať o zmenku
 - listine chýba niektorá náležitosť zámerne, pričom pôjde zväčša o peňažnú sumu
 - chýbajúca náležitosť je len dočasná, vzhľadom na príslušné dohodnuté právo túto doplniť
- K tomu Vrchný súd v Prahe judikoval dňa 20.1.2004 v rozsudku sp. zn. 9 Cmo 563/2003, že ak bola blankozmenka doplnená iba z dôvodu prehlásenia konkurzu na majetok vystaviteľa blankozmenky, avšak nenastali podmienky dohodnuté v zmluve o vyplnení blankozmenky, nie je táto zmenka vyplnená v súlade s dohodou.¹⁴

¹² Uznesenie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 18. 10. 2004, sp. zn. 9 Cmo 274/2004

¹³ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 20. 4. 2004, sp. zn. 5 Cmo 87/2004

¹⁴ KOTÁSEK, J. Směnečné právo, komentář k čl. I zákona směnečného a šekového. 1. vyd. Praha: PROSPEKTUM, 2006, 319 s. ISBN 80-7175-136-7, s 71.

Blankozmenka je vhodný nástroj na zaistenie (ale i platenie) záväzku, pri ktorom nie sú v čase vystavenia známe niektoré skutočnosti nutné na úplné vyplnenie zmenky, ktoré však v čase vyplnenia známe budú. Nadobúdateľ je pritom zaviazaný vyplniť blankozmenku len vopred dohodnutým spôsobom. V neúplne vyplnenej podobe ale blankozmenka zmenkou *stricto sensu* nie je. Je záväzkovým vzťahom latentného charakteru. Právo vyplniť zmenku je k blankozmenke akcesorické, tzn. že pokým existuje blankozmenka nemôže sa premlčať či prekludovať. Môže však zaniknúť skôr napr. dohodou alebo privatívnou nováciou.¹⁵

Zmluva o vyplnení je voči zmluve o zaistení zmenkou zmluvou samostatnou. Neplatnosť jednej z nich preto nie je dôvodom neplatnosti druhej. Pre formu zmluvy o vyplnení zmenky platí, že môže byť ľubovoľná, teda i konkludentná. Konkludentnosť ale v tomto prípade nemožno odporučiť. Nezriedka je namiesto zmluvy o vyplnení používané písomné prehlásenie o spôsobe vyplnenia. Keďže je jednostranným aktom, nejedná sa o zmluvu o vyplnení, no i tak je jeho použitie z hľadiska prípadnej neskoršej spornosti vítané. Zmluva o vyplnení by mala obsahovať postup oprávneného pri jej vyplňovaní i to, ktoré údaje je potrebné doplniť. Dátum splatnosti býva zväčša riešený dohodou o dátume splatnosti zmenky pripadajúci na deň nasledujúci po splatnosti príčinnej pohľadávky.

K doplneniu chýbajúcich údajov do blankozmenky je oprávnený jej majiteľ, jednak prvý, jednak ktorýkoľvek ďalší. Zmluva o vyplnení blankozmenky vznikne vždy medzi majiteľom blankozmenky a dlžníkom, ktorého sa vyplnenie týka.¹⁶ Prípadné nevyužitie práva na vyplnenie zmenky oprávneným neznamená nemožnosť domáhania sa uspokojenia z príčinného záväzku.

Proti nevyplnenej blankozmenke nemusí dlžník platiť, keďže sa nejedná o dokonalú zmenku. Po doplnení zmenky a zaplatení dlžníka má tento právo na jej vydanie. Veriteľ by mal blankozmenku vyplniť pred žiadaním platenia, resp. pred jej uplatnením na súde. Ani v prípade, že by tak neurobil o toto právo nepríde. V momente, keď dôjde k vyplneniu chýbajúcich údajov na blankozmenke je zmenka dokonalá a doplnené údaje už nemožno meniť.

Zmluva o vyplnení zmenky môže stanovovať pre výslednú sumu určitý interval. Ak majiteľ vyplní blankozmenku tak, že na ňu doplní čiastku nižšiu než akú by mohol, jedná sa o podvyplnenie zmenky, ktoré nie je vadným vyplnením. Toto neplatí ak prekročí stanovený časový interval. Keďže čas vyplnenia je dôležitý pre počítanie lehôt, skoršie i neskoršie ako možné vyplnenie bude vyplnením vadným. K vyplňovaniu splatnosti zaistovacej zmenky vyslovil Vrchný súd v Prahe nasledovné: „*Nejsou-li v dohodě o vyplnění žádné podmínky pro*

¹⁵ KOVAŘÍK, Z. Směnka jako zajištění. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, XI, 128 s. ISBN 978-80-7400-182-6, s. 77.

¹⁶ Tamtéž, s. 82.

*stanovení údaje splatnosti směnky, přičemž je dostatečně určitým způsobem stanoveno, jaká výše směnečného peníze má být v blankosměnce doplněna, pak je zřejmé, že doba splatnosti směnky nesmí předcházet době splatnosti zajišťovaného závazku. Při splnění této podmínky může věřitel do blankosměnky vyplnit jakékoliv datum splatnosti. Takové ujednání je v případě dohod o vyplnění blankosměnky obvyklé a není žádného důvodu, proč by tato praxe, sledující bezpochyby bezpečnější zajištění věřitelovy pohledávky měla být v rozporu s dobrými mravy.*¹⁷

Proti nesprávne vyplnenej zmenke sa môže dlžník brániť námietkou voči majiteľovi zmenky. Ak tak v zákonnej lehote učiní, dlžník nebude musieť podľa nesprávnej vyplnenej zmenky plniť. Dlžníkom sa tu rozumie ten, koho podpis je na ešte nedoplnenej zmenke. Situácia sa skomplikuje, pokiaľ medzitým došlo k prevodu zmenky a nový nadobúdateľ nevedel o nesprávnosti vyplnenia. Za takýchto okolností voči nemu námietku nesprávne vyplnenej zmenky nemožno uplatniť. Pre prípad prevodu ešte nedoplnenej zmenky je stanovený ešte jeden predpoklad uplatniteľnosti námietky a to zlá viera alebo hrubá nedbalosť nadobúdateľa zmenky.

Miska váh výhodnosti zmenky je určite naklonená na stranu veriteľa. Dlžník však môže značnú časť rizika eliminovať obozretným správaním sa voči dôkazom použiteľným pre prípad napr. excesívneho vyplnenia blankozmenky. Príkladmi takýchto bezpečnostných prostriedkov sú najmä písomná zmluva o vyplnení, dohoda o povinnom informovaní o prevode a vyplnení zmenky, dohoda o vrátení zmenky v prípade splnenia príčinného záväzku a ďalšie.

3.4 POUŽÍVANOSŤ ZAISTOVACEJ ZMENKY

Ako vyplýva z obrázku č. 1, veľká väčšina respondentov prieskumu o používaní zmenky ju v skutočnosti nikdy nepoužila. Napriek tomu hneď v ďalšej odpovedi zobrazenej na obrázku č. 2 respondenti približne dvojtretinovou väčšinou tvrdia, že ich skúsenosti so zmenkami sú negatívne. Absolútny počet ľudí s negatívnymi skúsenosťami dokonca prevyšuje počet ľudí, ktorí v predošlej otázke tvrdili, že už zmenku použili. Z toho plynie, že i časť ľudí ktorí zmenku nikdy nepoužili ju vníma negatívne. Pravdou je, že si zmenka pre jej možnosti zneužitia dobre informovanými no nepoctivými podnikavcami vybuodovala u verejnosti povesť nebezpečného nástroja od ktorého je lepšie dávať ruky preč. Či už sú to medializované prípady, ktoré približujem v subkapitole 3.7, využitie blankozmeniek na predátorské pôžičky i ďalšie, často v nich boli napáchané vysoké škody na majetku. Opačnou stranou tej istej mince je množstvo transakcií či úspešne bezproblémovo zaistených záväzkov bolo uskutočnených aj vďaka tomuto inštrumentu.

¹⁷ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 18.10.2004, sp. Zn. 9 Cmo 274/2004

Obrázok č.1 Výstup z prieskumu zmeniek: Použitie zmeniek

Zdroj: Pavlíčková, M. – používání směnek (výsledky průzkumu), 2010. Dostupné online na <http://pouzivani-smenek.vyplnto.cz>.

Obrázok č.2 Výstup z prieskumu zmeniek: Skúsenosti so zmenkami

Zdroj: Pavlíčková, M. – používání směnek (výsledky průzkumu), 2010. Dostupné online na <http://pouzivani-smenek.vyplnto.cz>.

3.5 ZMENA SUBJEKTU ZAISTŮVACEJ ZMENKY

Ako lex generalis upravuje prevod cenných papierov § 1103 OZ. Hoci požaduje pre prevod zmluvu, nie je v ňom určená jej forma. Rektazmenka (ako cenný papier na meno) je podľa tohto § prevoditeľná i bez predania, keďže zmluva o prevode (ak bude písomná) nadobudne účinnosť už pripojením podpisov strán. Podobne by to malo byť možné i pri ústnej forme zmluvy. § 1099 OZ upravujúci prevod vlastníckeho práva ponecháva na účastníkoch zmluvy či ako podmienku účinnosti zmluvy zvolia predanie a prevzatia veci.¹⁸ Prevod ordrezmenky je podľa § 1103 odst. 2 OZ výslovne podmienený predaním.

Možnosť prevodu blankozmenky predpokladá § 10 ZSŠ a vyplýva i z vlastníckeho práva k tejto listine. Zmenka môže byť prevedená rubopisom alebo postúpením pohľadávky.¹⁹ Ak by blankozmenka po prevode nebola doplnená, nemal by tento z hľadiska práva význam. Po doplnení chýbajúcich údajov do blankozmenky sa z nej stáva zmenka ex tunc vrátane jej prevodov. Blankozmenka sa prevádza rubopisom podľa § 11 odst. 1 ZSŠ ak neobsahuje rektadolozku. Podľa Šnyrcha je momentálnym dôvodom prevodu nevyplnenej zmenky zmluva a k prevodu blankozmenky dôjde predaním.²⁰ Rubopis a zmluva o postúpení pohľadávky sa stanú nutnými až spätne.

Prevod blankozmenky je možné i zakázať. Je vhodné určiť, či je tento zákaz absolútny alebo platný len do momentu, kedy sa zaistená pohľadávka dostane do omeškania. K zmluvnému zakazu prevodu blankozmenky vyslovil Vrchný súd v Prahe nasledovne: „Všetky zmenky sú neobmedzene postúpiteľné a žiadnym právnym nástrojom nemožno ich obehú zabrániť. Táto dohoda teda nemá žiadne účinky zmenkovoprávne. (...) Význam tejto dohody by tkvel v tom, že pokiaľ by bola dohoda postupom zmenky porušená a niektorej zo strán by v dôsledku toho vznikla škoda, bolo by sa možné na tom, kto škodu spôsobil, domáhať náhrady.“²¹ Pokým pohľadávka nie je splatná, je samostatný prevod zaistovacej zmenky nežiaduci. Podľa Kovaříka sú ustanovenia o zákaze prevodu v zmenkových zmluvách nadbytočné, pretože samostatný prevod pred dospelosťou zaisteného záväzku je porušením zmluvy sám o sebe.²² Zákaz prevodu zmenky pred splatnosťou záväzku teda nemusí byť explicitne vyjadrený.

¹⁸ Dôvodová správa k OZ (konsolidovaná verzia) zo dňa 3. 2. 2012 [online]. Dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

¹⁹ KOVAŘÍK, Z. Zákon směnečný a šekový: komentář. 4. dopl. vyd. Praha: Beck, 2005, XXIII, 421 s. ISBN 80-7179-347-7, s. 50.

²⁰ ŠNYRCH, R. Teoretické aspekty blankosměnky, Právní rozhledy, 1996, č. 12, s. 545.

²¹ Rozsudek Vrchného soudu v Praze ze dne 13. 7. 2004, sp. zn. 5 Cmo 242/2004.

²² KOVAŘÍK, Z. Směnka jako zajištění. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, XI, 128 s. ISBN 978-80-7400-182-6, s. 27.

3.6 VÝHODY A NEVÝHODY ZAISTOVACEJ ZMENKY

Veľkou výhodou zaistovacej zmenky je jej pomerne nenáročná obchodovateľnosť. Predpokladom pre ňu je prítomnosť podstatných informácií priamo na zmenke. Nemožnosť uplatnenia námietok, ktoré nie sú odrazom informácií na zmenke dlžníkom chráni poctivých nových nadobúdateľov zmenky pred nepríjemnými prekvapeniami. Výhodné z pohľadu veriteľa je i to, že dôkazné bremeno je na pleciach dlžníka. Na rozdiel od súdneho vymáhania zaisteného záväzku mu stačí predložiť platnú zaistovaciu zmenku, ktorej je oprávneným vlastníkom.

K novým nadobúdateľom zmenky sa viaže jej ďalšia podstatná výhoda z pohľadu veriteľa a to silný dôraz ich ochranu. Pri indosovaní zmenky na tretiu osobu sa za predpokladu, že nadobúdateľ nekoná vedome na škodu dlžníka zvyrazňuje jej abstraktnosť a to tak, že dlžníci nie sú oprávnení uplatniť voči novému nadobúdateľovi relatívne námietky. Príslušné zákonné ustanovenia sú v čl. I. § 17 Zákona směnečného a šekového. Posudzovanie toho, kedy sa už jedná o vedomé konanie na škodu dlžníka je v súdnej praxi značne nesúrodé od konštatovania takéhoto konania na základe podozrenia až po odmietnutie takéhoto konania pri zjavne účelových prevodoch. Zosúladenie posudzovania by tu akiste prospelo zmenkovému právu.

Výhodné pre veriteľa je tiež to, že rozhodnutie veci, v ktorej sa domáha plnenia zo zmenky, netvorí prekážku veci rozsúdenej.²³ Ďalšou výhodou pre veriteľa je, že za predpokladu splnenia všetkých formálnych náležitostí zmenky, nespôsobuje neplatnosť zmluvy o zaistení zmenkou neplatnosť zmenky samotnej. Hoci došlo k predĺženiu lehoty na podanie námietok z troch na osem dní, stále sa jedná v kombinácii s koncentráciou v zmenkovom konaní o pomerne prísnu lehotu a ako taká je skôr výhodnejšia pre veriteľa. Zaistovacia zmenka je výhodná aj z hľadiska jednoduchosti procesu jej použitia v porovnaní s inými spôsobmi zaistenia pohľadávky.

V procesnej rovine je nespornou výhodou veriteľa dosiahnuť vykonateľné rozhodnutie i exekučný titul v rámci skráteného konania.

Ďalšia výhoda pre veriteľa je tá, že v prípade vlastnej blankozmenky veriteľ môže, ak je to v súlade s dohodou s dlžníkom, dodatočne doplniť okrem iného údaj splatnosti zmenky. Ten sa môže líšiť od doby splatnosti zaistovanej pohľadávky, čím môže veriteľ získať čas na vymáhanie i premlčanej pohľadávky.

Výhod z pohľadu dlžníka je o niečo menej ako z pohľadu veriteľa. Možno medzi ne zaradiť pomerne rýchlu a nenáročnú cestu k peňažným prostriedkom bez nutnosti podstúpenia zložitejších procesov ako napríklad v prípade vkladu záložného práva k nehnuteľnosti do

²³ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 29. 5. 2003, sp. zn. 33 Odo 202/2002

katastra nehnuteľností. Podpísanie zmenky sa teda nedotýka priamo dlžníkovho majetku, s ktorým tento môže ďalej nakladať.

Obrázok č.3 Výstup z prieskumu zmeniek: Výhody zmeniek

Zdroj: Pavlíčková, M. – používání směnky (výsledky průzkumu), 2010. Dostupné online na <http://pouzivani-smenek.vyplnto.cz>.

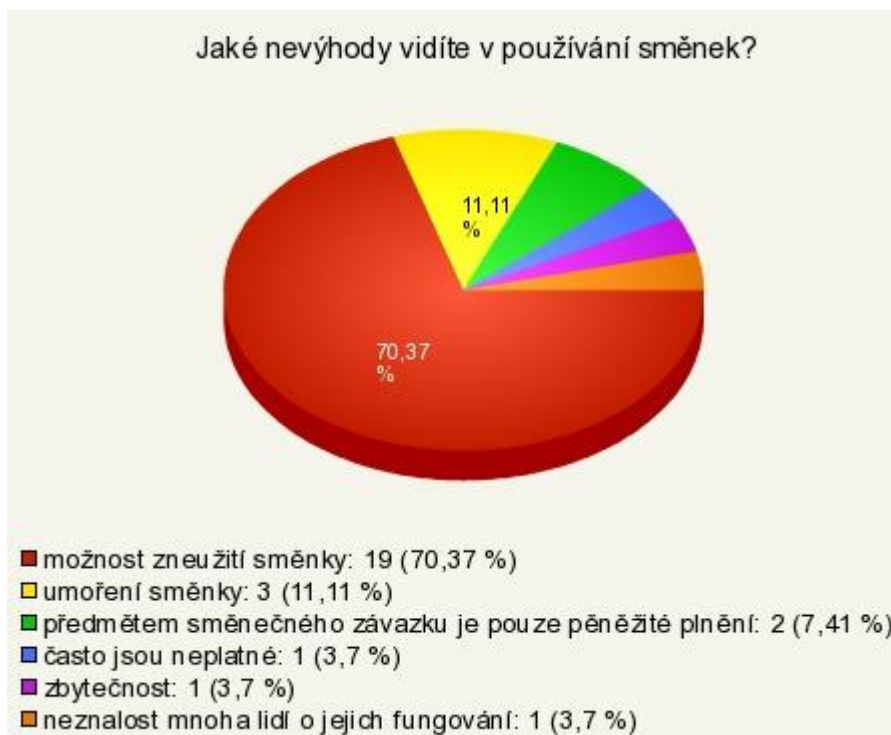
Nevýhodou pre veriteľa je zásada zmenkovej prísnosti (*rigor cambii*). Tá sa prejavuje jej neplatnosťou v prípade niektorých formálnych nezrovnalostí, ale i pri nutných zachovávacích úkonoch. Zmenková prísnosť je ešte zvýraznená pri vyplňovaní blankozmenky. Priestor pre chyby potenciálne ju znehodnocujúce je tu značný.

Potenciálnu nevýhodu pre veriteľa môže znamenať možný trestnoprávny postih v prípade falšovania zmenkovej listiny, keďže zaistovacie zmenky sú ako cenné papiere chránené pred pozmeňovaním a falšovaním.

Významnou nevýhodou z pohľadu dlžníka zaistovacej zmenky je možnosť jej zneužitia. Nezriedka sa stáva, že veriteľ zaistený zaistovacou zmenkou si právo na plnenie z nej uplatní na súde i napriek tomu, že príslušná zaistená pohľadávka nakoniec nevznikla alebo už bola riadne uspokojená. Obrana dlžníka je v takýchto prípadoch náročná a často neúspešná. Možnosti zneužitia zaistovacej zmenky podrobnejšie rozoberiem v nasledujúcej kapitole.

Vzťah medzi veriteľom a dlžníkom zo zmenky je nastavený silne v prospech veriteľa. Ako je vidno z obrázku č. 4, ktorý je grafickým výstupom prieskumu o používaní zmeniek, túto nevýhodu vníma ako najvýraznejšiu i verejnosť.

Obrázok č.4 Výstup z prieskumu zmeniek: Nevýhody zmeniek

Zdroj: Pavlíčková, M. – používání směnek (výsledky průzkumu), 2010. Dostupné online na <http://pouzivani-smenek.vyplnto.cz>.

3.7 ZNEUŽITIE ZAISŤOVACEJ ZMENKY

Ako vyplýva z grafu vnímania nevýhod zmeniek na obrázku č. 4, možnosť zneužitia zmenky je jej najintenzívnejšie vnímanou nevýhodou.

Príkladom môže byť známy medializovaný prípad zneužitia zmenky realitnou kanceláriou. Tá si od záujemcov o prenájom nehnuteľnosti, ktorí nemali dosť hotovosti na zaplatenie rezervačnej zálohy nechávala podpísať blankozmenku. Rezervácia nehnuteľnosti však nebránila realitným maklérom ponúkať túto nehnuteľnosť na prenájom ďalším záujemcom a opakovať u nich postup zaistenia zaplatenia rezervačnej zálohy zmenkou. Jednému zo záujemcov bol tento prenájom vždy aj riadne sprostredkovaný, kým voči ostatným sa maklér snažil rôznorodo naťahovať čas až kým nenastal deň dokedy bola nehnuteľnosť rezervovaná. Po tomto dátume realitná kancelária prestala komunikovať, prípadne sa obmedzila na strohé konštatovanie, že rezervácia expirovala. Zmenku ale nevrátila, naopak uplatňovala práva z nej.

Ďalšou oblasťou, kde sa objavovali početné prípady zneužitia zaist'ovacích zmeniek je oblasť spotrebiteľských úverov. Zväčša šlo o excesívne vyplnenie blankozmenky, či žiadanie plnenia aj keď záväzok už bol uhradený atď. Ochranu spotrebiteľa posilnil dňa 25.2.2013 zákon č. 43/2013

Sb. ktorým sa menil zákon o spotrebiteľskom úvere č. 145/2010 Sb. Tento zákon zakázal použitie zmenky na splácanie či zaistenie splácania spotrebiteľského úveru.

K zneužívaniu zaistovacej zmenky nedochádza len vo vzťahu k bežným spotrebiteľom, ale i v podnikateľských vzťahoch, kde bývajú zneužívané ako nástroj páchania trestného činu úverového podvodu podľa § 211 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.²⁴ Príkladom môže byť konanie spolupáchateľov A a B, ktorí sa snažili získať úver v družstevnej záložni v ktorej bol spolupáchateľ B zamestnaný. Tento úver mal byť zaistený zmenkami vystavenými treťou osobou, ktorá mala byť i príjemcom úveru. Všetko sa ale dialo bez vedomia tejto tretej osoby s tým, že jej podpisy boli sfalšované. Okrem úverového podvodu sa osoby A a B dopustili i trestného činu falšovania a pozmeňovania peňazí podľa §§ 233,234 TrZ, keďže zmenky chceli udať ako pravé. Najvyšší súd vyjadril názor, že § 233 TrZ poskytuje trestneprávnú ochranu pred falšovaním a pozmeňovaním zmeniek ako cenných papierov bez ohľadu na to, či sú tieto platobnými prostriedkami alebo zaistovacími inštrumentami.²⁵

²⁴ PÚRY, F. Trestní odpovědnost související s některými zajišťovacími instituty v obchodněprávních a občanskoprávních vztazích. Právní rozhledy, 2007, č. 19, 15192007700-707, s. 700-707.

²⁵ Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31.1.2007, sp. zn. 3 Tdo 1185/2006

4 ZMENKOVÁ ZMLUVA O ZAISTENÍ

Plané zmenky, teda zmenky ktoré by nemali dôvod vzniku, sa takmer nevyskytujú. Akákoľvek dohoda strán o spôsobe využitia zmenky založí mimozmenkový vzťah. Takúto dohodu možno pomenovať zmenková zmluva o zaistení. Zmenková zmluva o zaistení teda prepája príčinný a zmenkový vzťah. Nie je ako zmluvný typ právom upravená, napriek tomu je jej uzatvorenie možné podľa § 1746, odst. 2. OZ.

4.1 FORMA A OBSAH ZMLUVY O ZAISTENÍ

Forma zmluvy nie je stanovená. Podľa Kovaříka je väčšina zmenkových zmlúv ústna.²⁶ Ústna či konkludentná forma sa však z hľadiska rizikovosti, resp. plnenia úlohy zaistovacieho nástroja javí ako nevhodná. Napriek tomu možnosť konkludentnej formy potvrdzuje súdna prax.²⁷

Nutné je, aby táto zmluva obsahovala určité vymedzenie pohľadávky ktorú zmenka zaistuje. Tu vzniká určité riziko pre dlžníka, ktorý má voči veriteľovi viacero záväzkov. Z judikatúry vyplýva, že vzťah ktorý vznikol medzi príčinnou pohľadávkou a zaistovacou zmenkou nie je jednostranne prenosný na iné pohľadávky ani medzi rovnakými subjektmi.²⁸ Ak sa ale strany dohodnú na použití zmenky v inom vzťahu, možné to je. Zmluva samotná by určite mala obsahovať jednotlivé povinnosti strán a vzťah zaistenia k hlavnému záväzkovému vzťahu. Je dobré, ak obsahuje i záväzok veriteľa k vráteniu zmenky dlžníkovi po zániku zaisteného vzťahu.

Odporučiť možno i začlenenie podmienok nutných pre postúpenie príčinnej pohľadávky, prípadne zákaz prevodu zaistovacej zmenky. Je vhodné aby v nej boli i podmienky uplatnenia a vrátenia či zničenia zmenky pre prípad splnenia či zániku zaistenej pohľadávky. Špecifikovaná by mala byť i čiastka ktorú je veriteľ oprávnený požadovať od dlžníka. Čím vyčerpávajúcejšie a presnejšie budú v zmluve popísané jednotlivé ďalšie práva a povinnosti strán, tým lepšie.

²⁶ KOVAŘÍK, Z. Směnka jako zajištění. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, XI, 128 s. ISBN 978-80-7400-182-6, s. 10.

²⁷ Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 22. 4. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2605/2007

²⁸ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 18. 1. 2000, sp. zn. 5 Cmo 332/99

4.2 SUBJEKTY ZMLUVY O ZAISTENÍ

Subjektmi zmluvy o zaistení zmenkou sú veriteľ a dlžník, resp. veritelia a dlžníci. Povinným zo zmenkovej zmluvy o zaistení bude zmenkový dlžník. Väčšinou ním bude dlžník z príčinného záväzku ale môže ním byť i tretia osoba. Protistranou mu bude veriteľ zaistenej pohľadávky prípadne tiež tretia osoba.

Nie je vylúčené aby mal každý subjekt vlastnú zmluvu. Vedľa hlavnej zmluvy z príčinného vzťahu môže byť uzavretá i „vedľajšia“ s dlžníkom či dlžníkmi, ktorí nie sú spojení so zaistovanou pohľadávkou. Tieto osoby majú regresný nárok svojho druhu voči dlžníkovi zmenkou zaistenej pohľadávky.²⁹ Možné je i uzatvorenie zmluvy s plnením v prospech tretej osoby. V takom prípade sa bude veriteľ pôvodného záväzku líšiť od oprávneného zo zmenky.

4.3 PLATNOSŤ ZMENKOVEJ ZMLUVY

Abstraktnosť zmenky spôsobuje, že prípadná neplatnosť zmenkovej zmluvy ešte neznamená neplatnosť zmenky samotnej. Znamená to ale možnosť dlžníka využiť príčinnú námietku neplatnosti zmluvy o zaistení zmenkou. Keďže chýba zmluvný základ zaistovacej funkcie zmenky, nebude sa jednať o zaistovacu zmenku. Ak nebude dôvod pre vydanie zaistovacej zmenky, nebude ani možné namietat' z tohto dôvodu neplatnosť zmenky.³⁰

Inak je to v prípade zániku príčinnej pohľadávky zaistenej zmenkovou zmluvou. Tu zaistovací vzťah zmenky zaniká. Ak by sa veriteľ za tejto situácie domáhal plnenia zo zmenky, mohol by dlžník využiť námietku zániku dôvodu zaistovacej zmenky. O nej ako i ostatných námietkach dlžníka pojednám bližšie v kapitole 6.3.

So splnením povinnosti plynúcej zo zaniknutej príčinnej pohľadávky sa viaže povinnosť veriteľa zmenku zničiť alebo vrátiť dlžníkovi. Z rozhodovacej praxe súdov plynie, že keďže táto povinnosť veriteľa vyplýva už zo samotnej povahy záväzkového vzťahu, nie je nutné ju výslovne vyjadrovať v zmluve.³¹

²⁹ Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 28. 8. 2008, sp. zn. 29 Odo 1141/2006

³⁰ Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 24. 9. 2008, sp. zn. 29 Cdo 933/2008

³¹ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 29. 11. 2010, sp. zn. 9 Cmo 260/2010

5 FUNKCIE ZMENKY

Kľúčová funkcia zmenky, ktorá je prítomná od začiatku používania tohto nástroja je funkcia platobná. K nej sa postupným vývojom pridali funkcie úverová a zaist'ovacia. Právna úprava tieto funkcie nerozlišuje. Podľa Kovaříka sa platobná a zaist'ovacia funkcia vzájomne vylučujú, čo ale nevylučuje aby na základe dohody účastníkov zmenka svoju funkciu zmenila a to i opakovane.³² Závisí to výlučne na vôli účastníkov zmenky. Účel zmenky je určený príčinným vzťahom, teda vzťahom mimozmenkovým.

5.1 PLATOBNÁ FUNKCIA

Platobná funkcia zmenky sa využíva dvomi spôsobmi: Ako platenie zmenkou (zmenka pro soluto), ktoré je uhrádzaním inej povinnosti a ako platenie prostredníctvom zmenky (zmenka pro solvendo). Pri uhrádzaní inej povinnosti sa veriteľ zo záväzkového vzťahu stáva veriteľom zo zmenky. Ako konštatoval i Vrchný súd, predaním zmenky veriteľovi zaniká príčinný vzťah.³³ Ide o privatívnu nováciu svojho druhu. Pri platení prostredníctvom zmenky je veriteľovi zmenka preplácaná. Pôvodný záväzok tu nie je nahradený zmenkou, naopak existuje „vedľa“ zmenkového záväzku až do uhradenia. Podstatou podľa Kovaříka je, že strany vylúčili všeobecné platenie peniazmi.³⁴ Platobná funkcia je pôvodnou funkciou zmenky. Až z potreby praxe bola pripustená i zaist'ovacia funkcia.

5.2 ÚVEROVÁ A ÚLOŽNÁ FUNKCIA

Pri využití tejto funkcie zmenky nie je peňažný záväzok uhradený priamo. Miesto toho dlžník podpíše zmenku a je mu fakticky poskytnutý krátkodobý úver.

Zmenku je možné využiť na krátkodobé uloženie prechodne voľných peňažných prostriedkov. V Českej republike je táto funkcia využívaná najmä pri bankových depozitných zmenkách. Jedná sa o vlastné zmenky, ktorých vystaviteľom je banka. Tá sa zaviazá, že oprávnenému majiteľovi zmenky vyplatí určitú peňažnú čiastku vyjadrenú na zmenke vrátane úrokového výnosu vyplývajúceho z úrokovej doložky. Výnos nemusí byť len vo forme úroku. Používa sa i forma predaja zmenky klientovi s diskontom oproti nominálnej hodnote s tým, že v čase splatnosti mu banka vyplatí celú nominálnu hodnotu. Splatnosť zmenky môže byť určená na konkrétny deň alebo na videnie.

³² KOVAŘÍK, Z. Směnka jako zajištění. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, XI, 128 s. ISBN 978-80-7400-182-6, s. 3.

³³ Rozsudek Vrchného soudu v Praze ze dne 12. 12. 2006, sp. zn. 5 Cmo 426/2006

³⁴ KOVAŘÍK, Z. Směnka jako zajištění. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, XI, 128 s. ISBN 978-80-7400-182-6, s. 4.

5.3 ZAISTOVACIA FUNKCIA

Zaistovacia funkcia by mala v prvom rade motivovať dlžníka aby svoj záväzok riadne a včas splnil. Zvýšená právna istota zvyšuje ochotu veriteľov vstupovať do záväzkových vzťahov.

Zaistovacia zmenka zabezpečuje peňažné plnenie až do okamihu splnenia primárneho záväzku. To znamená, že ak nie je záväzok z mimozmenkového vzťahu splnený, vznikne veriteľovi právo na uspokojenie zo zmenky voči dlžníkovi. „Zajišťovací funkce směnky vyplývá z toho, že se účastníci kauzálního právního vztahu dohodli na smlouvě o zajištění směnkou, kdy takováto smlouva nemá předepsanou žádnou formu a jedná se tedy o tzv. inominátní smlouvu.”³⁵ Podľa odhadu Kovaříka má z hľadiska využívania jednotlivých funkcií zmeniek prevahu práve funkcia zaistovacia.³⁶

„O zajištění dluhu (řeceno terminologií NOBČZ – srov. § 1721) lze smysluplně hovořit pouze v případě, že kreditní pozice věřitele dluhu je v důsledku použitého právního instrumentu nějakým způsobem zlepšena. Takový výsledek ovšem v případě sjednání smluvní pokuty, v případě uznání závazku, či zaistovacej zmenky nenastane – po použití těchto instrumentů má věřitel i nadále postih pouze proti dlužníkovu majetku, a to ve stejném pořadí, jako dlužníkovi ostatní obecní (tzn. nezajištění a nepodřízení) věřitelé.“³⁷ Nejedná sa teda o priame hospodárske zaistenie pohľadávky, ale o poskytnutie iných výhod takto zaistenému veriteľovi.³⁸

Zaistovacia funkcia zmenky, na rozdiel od funkcie platobnej, nemá za primárny účel zaplatenie zmenky. Má byť potenciálnou hrozbou visiacou nad dlžníkom pre prípad, že nedôjde k riadnemu a včasnému plneniu záväzku z príčinného vzťahu. Naopak, v prípade riadneho plnenia príčinného záväzku by k realizácii práv zo zaistovacej zmenky dochádzať nemalo.

Zaistovacia funkcia zmenky býva rozpoznateľná fakultatívnym označením „kaučná zmenka“, „krycia zmenka“ prípadne i inými. Rozhodujúce pre posúdenie funkcie zmenky však ostáva účel na ktorý bola vydaná.

Ako vyplýva z obrázku č. 5, ktorý je grafickým výstupom odpovedí respondentov výskumu na najčastejší účel použitia zmenky, zaistovacia funkcia je spomedzi funkcií zmenky funkciou najviac využívanou. Táto funkcia je veriteľom využiteľná v prípade, že dlžník neplní svoj záväzok, či už peňažný alebo nepeňažný, z príčinného vzťahu. Žiadané plnenie zo zaistovacej zmenky však musí byť vždy peňažné.

³⁵ BITTMAN, L. - Směnečné rukojemství na zajišťovací směnce, 2013. Dostupné online na <http://www.epravo.cz/top/clanky/smenecne-rukojemstvi-na-zajistovaci-smence-91678.html>

³⁶ KOVAŘÍK, Z. Směnka jako zajištění. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, XI, 128 s. ISBN 978-80-7400-182-6, s. 1.

³⁷ RICHTER, T. Zajištění dluhů podle nového občanského zákoníku – základní otázky a obecná úprava, Obchodněprávní revue, 2013, č. 7-8, s. 193.

³⁸ ELIÁŠ, K. a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Praha: Sagit, 2012, s. 790.

Obrázok č.5 Výstup z prieskumu zmeniek: Účel použitia zmeniek

Zdroj: vlastná úprava obrázku podľa: Pavlíčková, M. – používání směnek (výsledky průzkumu), 2010.
Dostupné online na <http://pouzivani-smenek.vyplnto.cz>.

Obrázok č. 6 je príkladom vlastnej zaistovacej zmenky aj s rozhodcovskou doložkou. Jedná o blankozmenku, ktorá plnila zaistovaciu funkciu. Nevyplnenými údajmi na nej boli údaj splatnosti a peňažná čiastka. Momentálne prebieha vymáhanie, no všetko nasvedčuje tomu, že účel zaistovacej funkcie tejto zmenky bude naplnený.

Obrázok č.6 Príklad vlastnej zaistovacej zmenky

Směnka

Za tuto směnku zaplatím dne: 14. 1. 2014
Údaj splatnosti

bez protestu
nikoliv na řad pana/paní: Ing. Michal Hrmo, r.č.: [redacted] Strojnická 7, 17000 Praha 7

== 27.451 Kč == Dnešním dnem čtyřicet sedm tisíc čtyř set korun českých
(částka slovy)

Splatno v: Praha
(místo placení)

Místo a datum vystavení: ČASLAVKA 8. 10. 2013

Všechny spory vzniklé z této směnky, jejího avalu a právních vztahů s ní souvisejících rozhodne jediný rozhodce určený do funkce dohodnutou osobou ve smyslu § 7 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., a to předsedou Rozhodčího soudu při IAL SE, se sídlem v Bratislavě, IČ: 44714181 (dále jen „rozhodčí soud“), zapsaným jako předseda rozhodčího soudu ke dni zahájení řízení v Obchodním věstníku. V řízení bude postupováno podle zákona č. 216/1994 Sb. a hmotného práva České republiky. Místem konání a doručovací adresou rozhodčího řízení je sídlo IAL SE, organizační složka Praha, IČ: 29031117. Poplatek za rozhodčí řízení (odměna rozhodce) činí 3% z hodnoty předmětu sporu, nejméně však 4.000,- Kč bez DPH.

Výstavce: Rudolf H. [redacted] r.č.: [redacted] [redacted]
(jméno příjmení, r.č., bydliště)

[redacted]
podpis výstavce

Zdroj: vlastní archiv

5.3.1 ĎALŠIE MOŽNOSTI VYUŽITIA ZAISTOVACEJ FUNKCIE ZMENKY

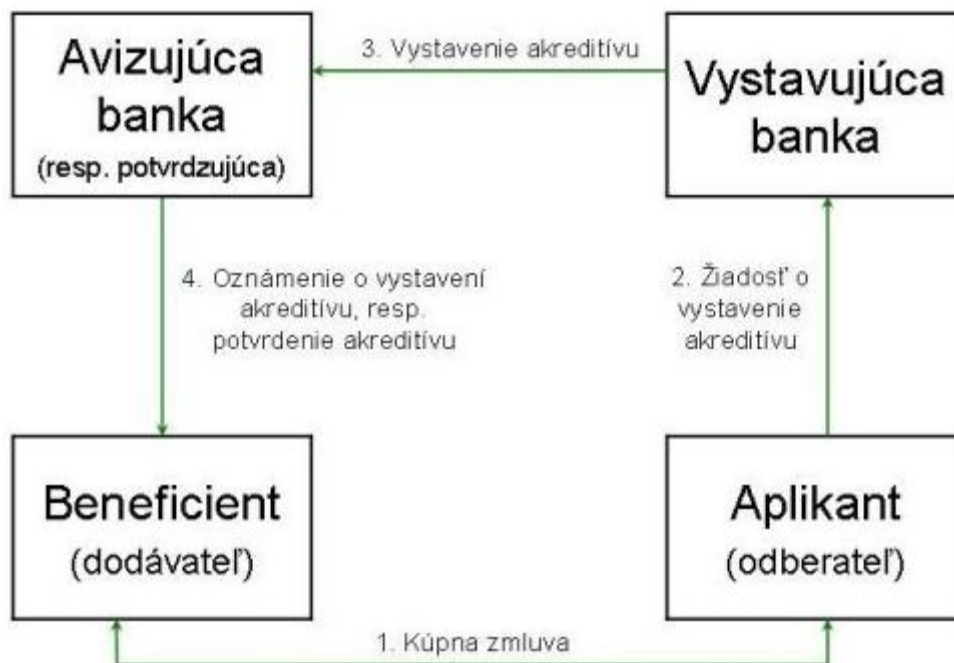
Okrem zaistenia úveru, ktorý som zväčša rozoberal v predošlých kapitolách je zaistovacia zmenka využiteľná i pri rade ďalších transakcií: dokumentárnych platbách, finančnej záruke, faktoringu či forfaitingu. Pri dokumentárnych platbách sú ich odložené splatnosti zaistované zmenkami. Delia sa na dokumentárny akreditív a dokumentárne inkaso.

Dokumentárny akreditív

Je to nástroj, v ktorom odberateľ (príkazca) prikazuje banke otvoriť akreditív a platiť proti doloženiu splnenia podmienok v ňom stanovených (napr. predloženie faktúry alebo určitých dokladov) dodávateľovi (beneficientovi). Odberateľ tak má väčšiu istotu zaplatenia tovaru. Ako je vidno na obrázku č. 7, okrem vystavujúcej banky sa procesu zúčastňuje i avizujúca banka. Tá predávajúcemu oznamuje otvorenie akreditívu.

Proces platenia dokumentárnym akreditívom začína dohodou aplikanta a beneficianta na druhu akreditívu, podmienkach a na ich včlenení do kúpnej zmluvy. Následne aplikant požiada vystavujúcu banku o otvorenie dokumentárneho akreditívu v prospech beneficianta. Banka sa zaviaže k poskytnutiu plnenia beneficiantovi pri splnení akreditívnych podmienok. Toto plnenie môže mať formu platenia peňažnej sumy, akceptu zmenky vydanéj povereným na banku či odkúpenia zmenky predloženej spolu s dokumentmi. Čerpanie akreditívu začína v momente, keď beneficiant počas platnosti akreditívu predloží banke doklady s požiadavkou na zaplatenie. Tá preskúma ich súlad s podmienkami v akreditíve a v prípade kladného výsledku uskutoční platbu. Beneficiant teda najprv odovzdá tovar prepravcovi, potom dokumenty ktoré odovzdanie potvrdzujú banke a tá mu na ich základe zaplatí.

Obrázok č.7 Schéma fungovania dokumentárneho akreditívu

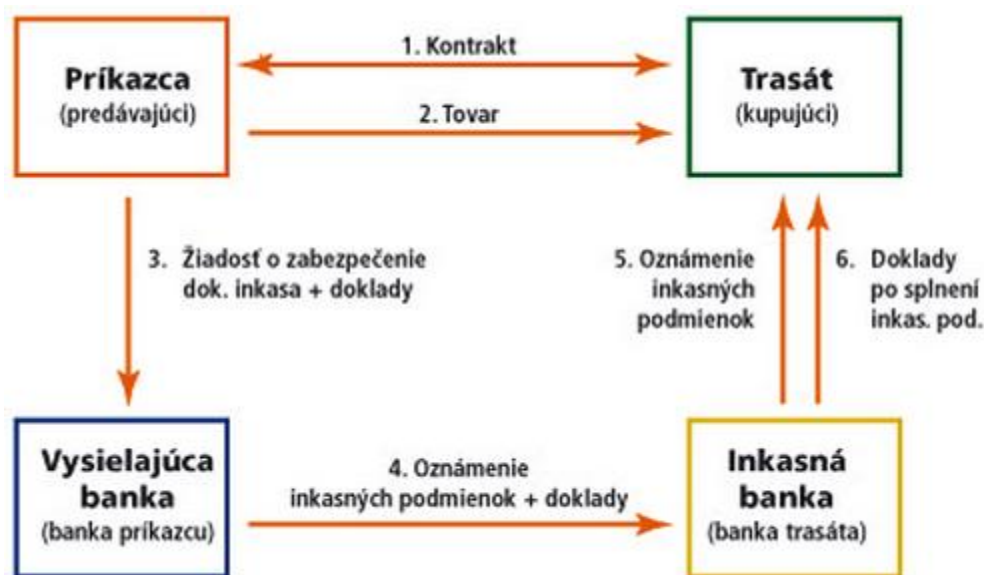
Zdroj: Schéma fungovania dokumentárneho akreditívu, 2014. Dostupné online na <http://www.vub.sk/pre-firmy/ucty-platby/dokumentarne-obchody/dokumentarny-akreditiv/>.

Dokumentárne inkaso

Dokumentárne inkaso je príkaz predávajúceho banke, aby vydala dokumenty oprávňujúce kupujúceho disponovať s tovarom po akcepte zmenky alebo po zaplatení tohto tovaru. Zaisťovacia funkcia je tu až sekundárna po primárnej platobnej.

Funguje tak, že príkazca predloží príslušné dokumenty a poverí banku inkasom. Vysielajúca banka ich zašle inkasnej banke. Tá zaistí inkaso podľa inkasného príkazu. Kupujúci dostane po splnení podmienok doklady k tovaru. Tieto podmienky môžu znamenať jednak platbu, jednak akceptáciu cudzej zmenky. Trasát môže po platbe či akceptácii zmenky disponovať s tovarom.

Obrázok č.8 Schéma fungovania dokumentárneho inkasa

Zdroj: Schéma fungovania dokumentárneho inkasa, 2014. Dostupné online na <http://www.vub.sk/pre-firmy/ucty-platby/dokumentarne-obchody/dokumentarne-inkaso-inkaso-zmenky/>.

Faktoring a forfaiting

Faktoring a forfaiting fungujú ako odkup pohľadávok veriteľa. Tým sa na odkupujúceho prenáša riziko nezaplatenia. Voči riziku sa nový veriteľ zväčša chráni použitím zaisťovacej zmenky s dodatkom bez postihu. Okrem eliminácie rizika je motívom predajcu pohľadávok rýchlejší prístup k peňažným prostriedkom. Rozdiel medzi týmito dvoma nástrojmi je nasledovný:

Faktoring

Faktoring funguje tak, že dodávateľ postúpi svoje krátkodobé pohľadávky voči obchodnému partnerovi banke, prípadne inej na to špecializovanej spoločnosti (faktorovi) ešte pred ich splatnosťou. Faktor na seba takto preberá riziká z pohľadávky plynúce a zároveň si účtuje poplatok za svoje služby. Všetky výkony práv z pohľadávky sú od tejto chvíle v jej réžii.

Forfaiting

Pri forfaitingu forfaitér odkupuje strednodobé pohľadávky bez postihu voči dodávateľovi pohľadávky na základe forfaitingovej zmluvy. Nový veriteľ preberá na seba riziko pohľadávok, zráža si určité percento nominálnej ceny pohľadávky a obratom ich prepláca dodávateľovi. Forfaiting sa používa i pre odkup cenných papierov bez regresu.

V prípade zmeniek, pôjde o ich odkúpenie od majiteľa ešte pred splatnosťou, pričom v prípade jej nezaplatenia akceptantom bude forfaitér vymáhať zmenkovú sumu sám, nie prostredníctvom pôvodného majiteľa. Zväčša sa používa pri vývoze tovaru a s ním súvisiacimi zmenkovými pohľadávkami, akreditívnymi pohľadávkami či finančnou zárukou. Hlavná odlišnosť oproti faktoringu je v tom, že tu je kupovaná pohľadávka zaistená inou inštitúciou (väčšinou bankou). Toto zaistenie môže mať podobu avalovanej zmenky, dokumentárneho akreditívu, finančnej záruky i ďalších nástrojov.

5.4 ZAISTENIE ZÁVÄZKOV ZO ZAISTOVACEJ ZMENKY

Právo zo zaistovacej zmenky je možné si zaistiť pre prípad nesplnenia záväzku dlžníkom. Pre zaistenie zmenkových pohľadávok sa obvykle používa zmenkové ručenie a záložné právo.

Zmenkové ručenie

Veriteľ si môže posilniť postavenie voči dlžníkovi tým, že bude požadovať ručenie zmenkového ručiteľa. Je špeciálnym druhom ručenia upraveného v Občianskom zákonníku. Smeruje k rozšíreniu okruhu dlžníkov za účelom zvýšenia pravdepodobnosti uspokojenia záväzku.

Ručenie vzniká zmenkovou doložkou, ktorou aval podpíše zmenku na líci alebo na privesku, prípadne pripojením doložky „jako rukojmí“/„jako aval“ prípadne inej s rovnakým významom a podpisom zmenkového ručiteľa. I samotný podpis na líci zmenky, ak nejde o podpis vystaviteľa či zmenečníka, založí zmenkové ručenie. Hoci bližšia identifikácia autora podpisu nie je nevyhnutná, možno ju len odporučiť. Ručiteľský záväzok avalistu je závislý na platnosti zmenky. Na zmenkového ručiteľa, ktorý zaplatil zmenku prechádzajú práva z nej jednak voči osobe, za ktorú sa zaručil, jednak voči ostatným osobám voči tejto osobe zaviazaným.

Úprava zmenkového ručenia je úpravou sui generis výlučne upravenou zmenkovým právom najmä v čl. I. § 30-32 ZSŠ. V Českej republike je zmenkové ručenie pomerne obľúbené. Vidieť to na všeobecne rozšírených formulároch vlastnej zmenky, ktoré zväčša predpokladajú, že aval sa bude podpisovať na jej ľavú stranu.³⁹ Aval alebo tiež zmenkový ručiteľ je pri zmenkovom ručení osoba preberajúca na seba záväzok za avaláta. Aj keď z čl. I § 30 odst. 2 ZSŠ vyplýva i možnosť poskytnutia takéhoto zaistenia osobou na zmenke už podpísanou, zväčša bude avalom zmenkovo zatiaľ nezaviazaný subjekt. Zmenkový ručiteľ má po prípadnom zaplatení zmenky práva z nej plynúce voči avalátovi i ostatným zo zmenky zaviazaným subjektom.

Záväzok zo zmenkového ručenia nie je možné obmedziť kvalitatívne. Naopak kvantitatívne ho obmedziť je prípustné. Záväzok zmenkového ručiteľa môže byť stanovený v akejkoľvek výške nižšej alebo rovnjej záväzku avaláta a to nielen čo sa týka zmenkovej sumy ale i príslušných úrokov. Rozšírenie záväzku zmenkového ručiteľa síce možné nie je, avšak nespôsobuje neplatnosť ručiteľského prehlásenia. Rozšírený aval by mal rovnaké zmenkovoprávne účinky ako zmenkové ručenie nemodifikované.⁴⁰

Z článku III § 1 ZSŠ plynie, že zmenkovo sa môže zaväzovať každý, kto má všeobecnú spôsobilosť k právnym úkonom. Takáto osoba musí mať právnu osobnosť podľa § 15 OZ a byť svojprávnou podľa § 30 a § 118 OZ. V prípade chýbajúcej spôsobilosti k právnym úkonom môže byť táto nahradená zákonným zastúpením. Hoci právnické osoby nadobúdajú spôsobilosť k právnym, teda i zmenkovoprávnym úkonom až vznikom, za predpokladu ich neskoršieho schválenia majú rovnaké účinky i úkony uskutočnené medzi ich založením a vznikom. Zmenkovoprávne ich môžu zaväzovať osoby tvoriace štatutárny orgán, prípadný prokurista, ale i iné osoby konajúce v súlade s § 430 OZ. V čl. III § 3 odst. 2 ZSŠ je vyjadrená nutnosť písomnej formy plnej moci pri zastupovaní, okrem iných i vo veci viazania zastúpeného zmenkovým ručením na základe dohody o plnej moci. Podľa nasledujúceho odstavca musí mať plná moc k zmenkovoprávnym úkonom osôb slepých, hluchonemých, hluchých, nevediacich čítať, a nemých, ktoré nevedia písať, formu notárskeho zápisu. Zmocnenec by si mal dať pozor aby v súlade s čl. III § 3 odst. 1 ZSŠ pri podpisovaní ručiteľského prehlásenia doplnil, za koho tak činí. V opačnom prípade bude sám zaviazaný akoby bol avalom.

Hodný zvýšenej pozornosti, je vzťah všeobecného občianskoprávneho ručenia a ručenia zmenkového. Kotásek k nemu uvádza, že zmenkové ručenie sa líši najmä výrazným oslabením

³⁹ KOTÁSEK, Josef. Směněčné rukojemství. Právní rozhledy, 2000, č. 4. s. 139.

⁴⁰ CHALUPA, Radim. Zákon směněčný a šekový: komentář. 2. vyd. Praha: Linde, 2006, 623 s. Zákony – komentáře (Linde). ISBN 80-720-1570-2. s. 260.

akcesority a úplnou absenciou subsidiarity.⁴¹ Zmenkové ručenie je akcesorické iba ku zmenke a v prípade jej neplatnosti nie je platný ani záväzok avala plynúci z tohto zmenkového ručenia. Toto výslovne potvrdzuje i judikát Najvyššieho súdu ČR, v ktorom je vyložený čl. I § 30 odst. 1 ZSŠ tak, že zmenkový ručiteľ nezaist'uje plnenie záväzku zaisteného zmenkou, ale len zaplatenie zmenky.⁴² Pre všeobecné ručenie je príznačná zásada materiálnej akcesority, ktorá je zmenkovému ručeniu cudzia. To znamená, že kým formálna vada môže spôsobiť neplatnosť záväzku zmenkového ručiteľa, materiálna vada ju spôsobiť nemusí. Zmenkové ručenie je platné ak je platná zmenka a zároveň i záväzok dlžníka, voči ktorému je zmenkový ručiteľ takto zaviazaný. Na rozdiel od všeobecného ručenia pri zmenkovom nemusí veriteľ najprv požadovať plnenie od primárneho dlžníka. Pokojne sa môže ako na prvého obrátiť na avala, keďže ten je podľa čl. I § 47 ZSŠ zaviazaný spoločne a nerozdielne s ostatnými zmenkovými dlžníkmi majiteľovi zmenky.

Záložné právo

Zaistiť pohľadávku zo zmenky je možné i záložným právom. Jeho cieľom je zaistiť hmotný predmet, aby v prípade že zmenkový dlžník nebude riadne a včas platiť, mohol byť tento použitý na uspokojenie veriteľa. Zväčša sa používa na zaistenie väčších hodnôt, jednak pre vyššiu časovú náročnosť jednak preto, že zálohou je často nehnuteľnosť. Platí preň všeobecná úprava v Občianskom zákonníku.

⁴¹ KOTÁSEK, J.: Kurs obchodního práva: právo cenných papírů. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7179-454-7 s. 212.

⁴² Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 21. 1. 2009 sp. zn. 29 Cdo 430/2007

6 VYMÁHANIE PRÁV ZO ZAISTOVACEJ ZMENKY V KONANÍ PRED ROZHODCOVSKÝM A VŠEOBECNÝM SÚDOM

Po nezaplatení peňažnej sumy určenej na zmenke môže majiteľ zmenky uplatniť zmenkový postih jednak proti vystaviteľovi, jednak proti prípadným ďalším osobám zaviazaným zo zmenky. Z pohľadu veriteľa je na mieste otázka, či je preňho výhodnejšie konanie pred rozhodcovským alebo všeobecným súdom.

6.1 KONANIE PRED VŠEOBECNÝM SÚDOM

Práva zo zmenky sa uplatňujú návrhom žalobcu, predloživšieho zmenkovú listinu i prípadné ďalšie potrebné listiny. Keďže všeobecné súdy konajú v takomto prípade v skrátrenom konaní podľa § 175 OSŘ, celý proces je v porovnaní s vymáhaním „bežnej“ pohľadávky jednoduchší i rýchlejší. Vecne príslušné k prejednávaniu v zmenkových sporoch sú podľa § 9 odst. 3 písm. p) OSŘ krajské súdy, čo dáva účastníkom určitú záruku nestrannosti a vyššej odbornosti. Z hľadiska vecnej príslušnosti nie je rozhodné, či sa bude postupovať cestou „klasického“ alebo rozkazného zmenkového konania. Miestne príslušný je podľa § 84 spolu s § 85a OSŘ ten krajský súd, v ktorého obvode sa nachádza všeobecný súd odporcu. Avšak v súlade s § 87 OSŘ môže byť miestna príslušnosť súdu daná na výber.⁴³

„Dne 16. října 2012 vydal Ústavní soud nálezn sp.zn. Pl. ÚS 16/12, kterým ke 30.4.2013 zrušil část ustanovení § 175 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a to ve slovech „do tří dnů“ a ve slovech „v téže lhůtě“. Zákodárce tedy byl nucen schválit novou úpravu, která by stanovisku Ústavního soudu vyjádřenému ve výše uvedeném nálezu vyhovoala.“⁴⁴ Zákodárca predĺžil túto lehotu na osem dní. Stále sa však jedná o z pohľadu veriteľa pomerne krátku lehotu na podanie námietok a v kontexte toho, že toto predĺženie sa dotkne len malej menšiny sporov zostáva výhodou veriteľa. Dôvodom, prečo bude dosah tejto zmeny obmedzený je ten, že väčšina zmenkových dlžníkov neprichádzala o svoje práva v dôsledku zmeškania niekdajšej trojdňovej lehoty, ale v dôsledku ľahostajnosti voči závažnosti problému, pred ktorí boli postavení. Ak dlžník neuplatní námietky, vydá príslušný krajský súd zmenkový platobný rozkaz. Naopak, ak zmenka trpí vadami, pre ktoré zmenkový

⁴³ WINTEROVÁ, Alena, Dita FRINTOVÁ, Alena MACKOVÁ, Tomáš POHL, Josef SALAČ, Petr SMOLÍK, František ZOULÍK a Silvia KUBEŠOVÁ. Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 6. aktualiz. dopl. vyd. Praha: Linde, 2011, 711 s. ISBN 978-80-7201-842-0. s. 390.

⁴⁴ NOVOTNÝ, L., PERTHENOVA K. – Byla třídní lhůta k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu za všech okolností protiústavní?, 2013. Dostupné online na <http://www.epravo.cz/top/clanky/byla-tridenni-lhuta-k-podani-namitek-proti-smenecnemu-platebnimu-rozkazu-za-vsech-okolnosti-opravdu-protiustavni-89847.html>

platobný rozkaz nemožno vydat' alebo žalobca ani nepodá návrh na jeho vydanie, súd nariadi prerokovanie sporu v „klasickom“ neskrátenom konaní. Ak žalobca navrhol súdu vydanie zmenkového platobného rozkazu a nebol pri tom úspešný, mal by zvážiť stiahnutie žaloby. Takýto krok súdu totiž veľa naznačuje o názor súdu o oprávnenosti nárokov žalobcu a stiahnutie žaloby mu ušetriť prípadne vynaložené náklady konania či právneho zastúpenia.

6.1.1 ZMENKOVÝ PLATOBNÝ ROZKAZ

Úpravu zmenkového platobného rozkazu obsahuje § 175 OSŘ. Krajský súd môže vydat' zmenkový platobný rozkaz iba na návrh žalobcu. Ak návrhu chýbajú niektoré zákonom vyžadované náležitosti, súd vyzve žalobcu k jeho oprave či doplneniu. Okrem návrhu žalobcu sú základnými predpokladmi vydania zmenkového platobného rozkazu i predloženie prvopisu zmenky a zaplatenie súdneho poplatku. Zmenka musí byť doložená v pôvodnom vyhotovení. Kvôli zabráneniu prevodom zmenky počas konania nestačí jej kópia ani overený opis. Tri výnimky z uvedeného upravujú §§ 64-66 čl. I ZSŠ pri zmenke, ktorá existuje vo viacerých vyhotoveniach, resp. §§ 67,68 pri zmenkových opisoch a § 185s OSŘ pri umorení zmenky. V dvoch prípadoch je nutné súdu doručiť i protestné listiny: ak na zmenke nie je doložka „bez protestu“ a v prípade vystavenia lehotnej vistazmenky, pokiaľ bude požadované plnenie pred uplynutím doby plynúcej z čl. I § 35 ZSŠ a pokiaľ akcept alebo vidovanie zmenky neboli datované.⁴⁵ Vydaniu sa dá zabrániť dovolaním sa zániku zmenkového záväzku započítaním, pokiaľ dlžník toto právo využije a k zániku záväzku dôjde ešte pred vydaním zmenkového platobného rozkazu.⁴⁶ V prípade pochybností o tom či je zmenka pravá, prípadne ak nastane iná prekážka vydania zmenkového platobného rozkazu nariadi sudca prerokovanie veci.

Podľa § 36a odst. 3 OSŘ ho vydáva samosudca. Zmenkový platobný rozkaz je príkazom súdu žalovanému aby do ôsmich dní od doručenia rozkazu zaplatil alebo podal riadne zdôvodnené námietky. Tieto námietky musia obsahovať všetko čo by dlžník rád prerokoval, pretože prípadnými neskôr uplatnenými námietkami sa súd nebude zaoberať. Keď je námietkové konanie ukončené, súd nechá zmenkový platobný rozkaz v platnosti alebo, v prípade dôvodných námietok, ho čiastočne alebo úplne zruší. Ak dlžník nepodá proti zmenkovému platobnému rozkazu námietky, nadobudne účinok právoplatného rozhodnutia a je titulom pre výkon rozhodnutia. Zmenkový platobný rozkaz musí byť vždy doručený do vlastných rúk obžalovaného. Proti rozhodnutiu krajského súdu je prípustné odvolanie k Vrchnému súdu, avšak

⁴⁵ KOVAŘÍK, Z. Směnka a šek v České republice. 6. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, xxii, 642 s. ISBN 978-80-7400-402-5. s. 435.

⁴⁶ ADAM, Jaroslav. Směnečné obohacení. Právní rozhledy. 2005, 13172005622-629, s. 622-629.

v odvolacom konaní smie dlžník uplatniť len skutočnosti, ktoré už uviedol v konaní námietkovom.

V prípade viacerých dlžníkov sú si títo navzájom solidárni a žalobca môže žalovať ktoréhokoľvek z nich.

Ďalšími výhodami zmenkového rozkazného konania sú i koncentrácia konania vo vzťahu k námietkam dlžníka i možnosť žalovať naraz viac zo zmenky zaviazaných osôb.

Medzi nevýhody konania pred všeobecným súdom je natiahnutie celého procesu, ak dlžník podá v danej lehote námietky a súd nariadi jednanie za účelom ich prerokovania podľa § 175 odst. 4 OSŘ. Nevýhodou je i vyšší súdny poplatok v zmenkových sporoch či postihové nároky obmedzené čl. I § 48 odst. 1 ZSŠ.

6.1.2 UPLATNITEĽNÉ NÁROKY

Okrem peňažnej sumy uvedenej na zmenke môže podľa čl. I § 28 odst. 2 ZSŠ žiadať veriteľ i úrok vo výške 6 % p.a. počítaný od dňa splatnosti zmenky, odmenu vo výške 1/3 percenta zmenkového peniaza a náklady konania. V prípade uhradenia peňažnej sumy inou osobou má táto rovnaké právo na úrok odo dňa uhradenia. Ak žiada žalobca neopodstatnené úrok vyšší alebo vyplývajúci z mimozmenkového vzťahu, nevyužije sa zmenkový platobný rozkaz. Namiesto neho musí byť nariadené prerokovanie.

6.2 KONANIE PRED ROZHODCOVSKÝM SÚDOM

Predpokladom uplatnenia zmenky v rozhodcovskom konaní je predošlé uzatvorenie rozhodcovskej doložky. Jej obsahom je dohoda zmenkového veriteľa a dlžníka, že sa podriadia rozhodnutiu rozhodcovského súdu v prípade, že medzi nimi vznikne spor. Ak sa strany nedohodnú inak, nie je proti jeho rozhodnutiu prípustný opravný prostriedok. Rozhodcovský nález má rovnaké účinky ako právoplatné rozhodnutie súdu a je podkladom pre výkon rozhodnutia či exekúciu.

Prvou nespornou výhodou konania pred rozhodcovským súdom z pohľadu veriteľa je možnosť zvoliť si vopred konkrétneho rozhodcu. Dobrou voľbou sa v praxi ukazuje z hľadiska nestrannosti rozhodovania i kvality rozhodcovských nálezov Rozhodcovský súd pri Hospodárskej komore Českej republiky a Agrárnej komore Českej republiky. Nemenej dôležité je, že pokiaľ si strany nedojednali možnosť preskúmania nálezu, je celé konanie jednoinstančné. To značne urýchľuje celý proces domáhania sa práv zo zmenky. Rozhodcovský súd posudzuje spor podľa platného práva za predpokladu, že si strany nedohodli rozhodovanie podľa zásad

spravodlivosti. Právoplatný nález rozhodcovského súdu je exekučným titulom a predstavuje prekážku veci rozsúdenej.

Výhodou proti všeobecným súdom je i absencia obmedzenia postihových nárokov ak je pre tieto riadny titul a vyplývajú zo zmenky.

Nevýhodou je, že rozhodcovská zmluva zaväzuje výlučne jej strany a nie je preto možné postihnúť všetky osoby, ktoré sa na zmenke vyskytujú v postavení dlžníka.⁴⁷ Oproti všeobecným súdom je nevýhodou i to, že tu majú strany širšie možnosti časového natiahnutia celého konania. Okrem iného i pre nemožnosť koncentrácie konania ako dôsledok absencie rozkazného konania.

6.3 NÁMIETKY ZMENKOVÝCH DLŽNÍKOV

Námietky sú obranou dlžníkov voči uplatneniu zmenkovej pohľadávky veriteľom. Mali by obsahovať konkrétne a určité zdôvodnenie odmietnutia platenia dlžníka. Dostatočne určitým je podľa judikatúry Najvyššieho súdu ČR i jednoduché tvrdenie, že dlžník už príčinnú pohľadávku zaplatil: „*Námitka proti směnečnému platebnímu rozkazu, že konkrétní pohledávku, k jejímuž zajištění podle ujednání účastníků směnka sloužila, již žalovaný zaplatil, je ve smyslu ustanovení § 175 OSŘ odůvodněnou námitkou i tehdy, není-li v ní uvedeno, kdy (popř. jakým způsobem) k zaplacení došlo.*“⁴⁸ U námietok leží dôkazné bremeno na žalovanom s jednou výnimkou a to tvrdením žalobcu, že zmenka bola podpísaná žalovaným.

Ako už bolo vyššie spomenuté, dlžník musí podať námietky do ôsmich dní, ba čo viac, musí námietky odôvodniť. Zo zásady koncentrácie plynie, že k neskorším snahám o namietanie súd neprihliadne. Pokiaľ sú námietky podané načas, krajský súd nariadi ich prerokovanie. To vyústi do rozsudku, ktorým buď ponechá zmenkový platobný rozkaz v platnosti alebo ho zruší. Opravným prostriedkom proti rozsudku je odvolanie.⁴⁹

Námietky zmenkových dlžníkov proti krokom veriteľa zo zmenky možno triediť rôznymi spôsobmi. Vzhľadom na cieľ tejto práce považujem za najpodstatnejšie delenie na absolútne a relatívne námietky a námietky zmenkové a nezmenkové.

Rysom absolútnych námietok je ich prakticky neobmedzená uplatniteľnosť dlžníkmi voči majiteľovi zmenky. Vychádzajú z obsahu zmenky, z okolností spätých so vznikom zmenkového

⁴⁷ PAŘÍZEK, I. Směnka a rozhodčí řízení. Právní rozhledy, 2002, č. 1, s. 15.

⁴⁸ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31.3.2009, sp. zn. 29 Cdo 2270/2007.

⁴⁹ WINTEROVÁ, Alena, Dita FRINTOVÁ, Alena MACKOVÁ, Tomáš POHL, Josef SALAČ, Petr SMOLÍK, František ZOULÍK a Silvia KUBEŠOVÁ. Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 6. aktualiz. dopl. vyd. Praha: Linde, 2011, 711 s. ISBN 978-80-7201-842-0. s. 390.

záväzku či vzťahu. Opierajú sa väčšinou o neexistenciu zmenkového záväzku, nejakého jeho prvku alebo o nedostatok zmenkového oprávnenia žalobcu. Relatívne námietky môžu uplatniť len niektorí dlžníci voči niektorým zmenkovým veriteľom. Vychádzajú z nezmenkového vzťahu dlžníka a zmenkového veriteľa. Ich jadrom je nezmenkový vzťah. Podmnožinou relatívnych námietok sú námietky príčinné. Ako už z názvu vyplýva, týkajú sa dôvodu vystavenia zmenky alebo jej prevodu.

Námietky možno deliť i na zmenkové a nezmenkové. Zmenkové námietky plynú zväčša zo zmenkového vzťahu a týkajú sa formálnych aspektov zmenky či spôsobu vyplnenia blankozmenky. Smú ich využiť všetci dlžníci ale iba voči niektorým veriteľom. Záleží na tom, či sú absolútne alebo relatívne. Ak sú absolútne, smie ich využiť každý dlžník proti každému veriteľovi, no ak sú relatívne, len voči veriteľovi s vlastným vzťahom k námietkam alebo voči veriteľovi, ktorý nenadobudol zmenku riadne. Námietky nezmenkové alebo príčinné majú naproti tomu pôvod mimo zmenkového vzťahu. Relatívne nezmenkové námietky sú uplatniteľné dlžníkmi s vlastným vzťahom k námietkam proti veriteľom s vlastným vzťahom k námietkam alebo tým, ktorý nenadobudli zmenku riadne.

Námietky proti uplatneniu zaistovacej zmenky

Hoci zaistovacia zmenka nie je akcesorická, je možné pri nej využiť námietku založenú na tzv. nepravej akcesorite. Tá tkvie v tom, že dlžník namietne že pohľadávka ktorá bola zaistená predmetnou zmenkou neexistuje a za tejto situácie nie je uplatnenie zaistovacej zmenky riadnym výkonom zmenkového práva. Obrana dlžníka takouto námietkou má napriek neexistencii „pravej“ akcesority zmenky často na súde úspech. Súdny ale zväčša túto námietku neuznávajú zmenkovým rukojemníkom, prípadne vystaviteľom cudzej zmenky, príjemcom či indosantom ak nie sú účastníkmi pôvodného nezmenkového vzťahu. Táto prax je dôsledkom prísneho dôrazu na samostatnosť postavenia jednotlivých zmenkových dlžníkov.

Pri tzv. nepravej subsidiarite sa jedná o uplatnenie zaistovacej zmenky pred splatnosťou k nej príslušnej pohľadávky. Takéto uplatnenie poskytuje základ dôvodnej obrany dlžníka. Ten môže vysvetliť prečo existujúca pohľadávka zaistená zmenkou ešte nie je splatná.

Námietka podmienenosti zaistenej pohľadávky vyžaduje, aby bola skutkovo vymedzená pohľadávka, ktorá je zaistená a popísať za akým účelom bola zmenka vydaná. Podobne treba ozrejmiť všetky aspekty podmienky viažucej sa k pohľadávke.

Ďalšou v poradí je námietka absencie omeškania dlžníka s uspokojením zaistenej pohľadávky. Pre jej vysvetlenie je vhodným príkladom neposkytnutie súčinnosti veriteľa aj keď sa dlžníka snaží dostať svojmu záväzku.

Námietka osamostatnenia zmenky tkvie v tom, že majiteľ zmenky nie je totožný s veriteľom zaisteného záväzku. Pri jej využití je potrebné dokázať príčinný vzťah zaistenej pohľadávky a zmenky i zaistovacu povahu zmenky samotnej.

Veriteľ a dlžník sa môžu dohodnúť, že režim zmenky bude iný ako vyplýva z jej obsahu, prípadne že nebude uplatniteľná voči niektorým dlžníkom. Ak si veriteľ uplatní zaistovacu zmenku v rozpore s touto dohodou, je možné využiť proti nemu námietku uplatnenia zmenky v rozpore s mimozmenkovou dohodou. Obsahom tejto námietky musí byť skutkové vymedzenie dohody a skutočnosti zakladajúce kolíziu postupu majiteľa zaistovacej zmenky pri uplatňovaní zmenky v rozpore s obsahom mimozmenkovej dohody.⁵⁰

Od vyššie popísaných námietok sa značne líšia príčinné námietky po prevode zaistovacej zmenky. Okrem prípadu, kedy je so zaistenou zmenkou prevedená i zaistená pohľadávka a tieto majú rovnakého veriteľa a prípadu prevodu podľa čl. I. § 20 ZSŠ totiž vzniká problém plynúci z čl. I. §17 ZSŠ s obmedzenou uplatniteľnosťou príčinných námietok voči ďalším majiteľom zmenky.

Príčinné námietky je možné voči nadobúdateľovi zmenky uplatniť len ak pri jej nadobúdaní konal úmyselne ku škode dlžníka. Je bezvýznamným, ak sa o príčinných okolnostiach zmenky dozvie až po jej nadobudnutí. Ani doložka o zaistovacej funkcii zmenky nemení nič na neuplatniteľnosti príčinných námietok, keďže funkcia zmenky sa mohla medzičasom zmeniť. Informácia o zaistovacej funkcii zmenky však môže mať podporný význam pri posudzovaní či sa správal v súlade so štandardom bežného obchodného styku.⁵¹

⁵⁰ CHALUPA, R. Zajišťovací směnka. Praha: Linde, 2009, 189 s. ISBN 978-80-7201-756-0. s. 130.

⁵¹ KOVAŘÍK, Z. Směnka jako zajištění. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, XI, 128 s. ISBN 978-80-7400-182-6. s. 71.

6.4 UPLATNENIE ZMENKY V EXEKUČNOM KONANÍ

Po úspechu na všeobecnom alebo rozhodcovskom súde má veriteľ k dispozícii rozhodnutie na základe ktorého sa môže domáhať jeho výkonu alebo exekúcie. Z hľadiska miery uspokojenia veriteľových práv, početnosti procesných úkonov i pestrosti pracovných nástrojov je vhodné uprednostniť exekúciu pred súdnym výkonom rozhodnutia.

Na domáhanie sa má k dispozícii 10 rokov odo dňa vykonateľnosti, keďže toľko činí premlčacia doba. Z hľadiska miery úspešnosti vymáhania je ale vysoko žiaduce začať s ním čo možno najskôr. Dlžníkovi sa tým obmedzí čas na prípadné nežiaduce majetkové dispozície.

Veriteľ podá najprv návrh na nariadenie exekúcie vybranému súdnemu exekútorovi. Exekútor spolu s exekučným titulom preskúma ich bezvadnosť. Ak túto odobrí, postúpi návrh súdu s návrhom na nariadenie exekúcie a poverením k jej uskutočneniu. Súd zväčša návrhu vyhovie a prostredníctvom exekútora doručí uznesenie o nariadení exekúcie účastníkom. Dlžník má následne 15 dní na to aby sa odvolal ku krajskému súdu. Právoplatnou sa exekúcia stáva až právoplatnosťou potvrdzujúceho rozhodnutia krajského súdu. Spôsob uskutočnenia exekúcie je už plne na úvahe exekútora. V ideálnom prípade by exekučné konanie skončilo uspokojením pohľadávky veriteľa vrátane jej príslušenstva a účelne vynaložených nákladov s jej právnou obranou. V praxi sa bezvýslednosť exekúcií pohybuje až okolo 60 % predovšetkým kvôli nemajetnosti dlžníkov.⁵²

⁵² EXEKUTORSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY - Rozdíl mezi exekucí a soudním výkonem rozhodnutí, 2012. Dostupné online na <http://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/838-28-rozdil-mezi-exekuci-a-soudnim-vykonem-rozhodnuti?w=>

7 ZAISTOVACIA ZMENKA V INSOLVENČNOM KONANÍ

Pohľadávky zo zaistovacích zmienok sa v insolvenčnom konaní uplatňujú prihláškou do uplynutia lehoty stanovenej v rozhodnutí o úpadku (30 dní až dva mesiace). Prihlášku musí veriteľ podať i v prípade, že už dlžníka žaloval pred začiatkom insolvenčného konania, dokonca i keď už má právoplatne priznaný nárok alebo je jeho pohľadávka už predmetom výkonu rozhodnutia či exekúcie. K prihláškam podaným po tejto lehote súd v súlade s § 173 odst. 1 InsZ neprihliada, pričom stačí aby bola prihláška podaná posledný deň lehoty na pošte. Podľa môjho názoru je voči veriteľom pomerne prísne, že ich súd nemusí upovedomiť o insolvenčnom konaní ani v prípade že sú mu veritelia známi. Povinnosť sledovať v insolvenčnom registri či dlžník nie je v úpadku, je výlučne na pleciach veriteľov. Z hľadiska efektivity fungovania celého procesu by bol určite výhodnejší jeden úkon súdu v podobe upovedomenia známeho veriteľa dlžníka o začatí insolvenčného konania ako opakované každomesačné kontroly insolvenčného registra veriteľmi sprevádzané tak prísnou sankciou akou je nemožnosť uplatnenia pohľadávky pre zmeškanie lehoty na podanie prihlášky.

Prihlášku je treba podať dvojmo vrátane príloh insolvenčnému súdu, ktorý vedie insolvenčné konanie. Jej formulár je prístupný na stránke www.justice.cz a je možné ju podať i elektronicky so zaručeným elektronickým podpisom alebo pomocou dátovej schránky. Musí samozrejme obsahovať dôvod vzniku a jej výšku v Kč prípadne v inej mene prepočítanej do Kč podľa kurzu ČNB zo dňa splatnosti splatnej pohľadávky resp. zo dňa zahájenia insolvenčného konania u pohľadávky nesplatnej. Ďalej je potrebné prípadne uviesť podmienku či podriadenosť pohľadávky. Prihlášku uzatvára podpis oprávnenej osoby.

Obligatórnou prílohou v prípade nároku opretého o zaistovaciu zmenku je predloženie zmenky. Postačí pritom jej kópia. Avšak z hľadiska teórie ide o sporný postup, keďže práva zo zmenky sú neoddeliteľne vtelené do jej listiny a kópia by pre to stačiť nemala. Ďalej treba súdu dodať všetko, čo potvrdzuje veriteľov nárok. Napríklad zmluvu o zaistení zmenkou, zmluvu z príčinného záväzku či výzvy k úhrade dlžných čiastok. Vhodné je tiež priložiť spôsob výpočtu uplatňovaného príslušenstva, ktorý posluží insolvenčnému správcovi pri kontrole jeho oprávnenosti. Prihlášku do insolvenčného konania je možné vziať kedykoľvek späť a to i čiastočne. V prípade neúplnosti, nepresnosti či chyby v prihláške vyzve veriteľa insolvenčný správca k náprave pričom na ňu určí aspoň pätnásťdňovú lehotu. Ak tak veriteľ neučiní, nebude sa k prihláške v insolvenčnom konaní prihliadať.

Podľa § 2 písm. g) InsZ nie je majiteľ zaistovacej zmenky zaisteným veriteľom a tak sa pre pohľadávku zo zaistovacej zmenky či zaistenú príčinnú pohľadávku nepoužijú odchýlky InsZ pre prihlasovanie, preskúmanie či uspokojovanie zaistených pohľadávok.

Asi najčastejšou možnosťou pri prihlasovaní pohľadávky zo zmenkového zaistenia do insolvenčného konania je tá, keď je insolventný dlžník z príčinného záväzkového vzťahu zároveň a ten je i dlžníkom zo zaistovacej zmenky. Z Rozsudku Najvyššieho súdu ČR zo dňa 22. 8. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000 vyplýva, že je možné uplatniť zaistenú príčinnú pohľadávku a zároveň pohľadávku zo zmenky zároveň v jednom insolvenčnom konaní.⁵³ Tieto dve pohľadávky sú samostatné, pričom ich prepája zmenková zmluva o zaistení o ktorej som bližšie pojednal v štvrtej kapitole tejto práce. Neznamená to ale, že by mal veriteľ nárok na dvojité plnenie. Veriteľ by vo vlastnom záujme mal už pri prihlasovaní pohľadávok ozrejmiť, že sa jedná materiálne o pohľadávku jedinú.

Z pohľadu veriteľa je príjemnejšia možnosť, keď nie sú insolventný dlžník z príčinného vzťahu a dlžník zo zaistovacej zmenky totožné osoby. Veriteľ totiž môže prihlásiť svoju príčinnú pohľadávku a zároveň sa obrátiť na zmenkového dlžníka. Voči zmenkovému dlžníkovi je pritom vo výhodnejšom postavení, jednak pre nespornosť zmenky, jednak pre to, že má nádej na uspokojenie všetkých svojich nárokov na rozdiel od dlžníka v insolvenčnom konaní voči ktorému pri jeho dodržaní všetkých podmienok insolvenčného konania s veľkou pravdepodobnosťou o časť nárokov príde. V prípade uspokojenia veriteľových nárokov zmenkovým dlžníkom veriteľ stiahne prihlášku pohľadávky v rozsahu jej uspokojenia z insolvenčného konania. Ak tak neurobí, tak jeho účasť v konaní ukončí insolvenčný súd. Zmenkový dlžník má následne regres voči insolventnému dlžníkovi z príčinného záväzku.

Môže nastať i situácia, keď je dlžník z príčinného vzťahu a dlžník zo zaistovacej zmenky rôzny, pričom do úpadku sa dostane druhý z menovaných ešte pred splatnosťou príčinného záväzku. Ak veriteľ nechce prísť o zaistenie zmenkou, musí do insolvenčného konania prihlásiť zatiaľ nesplacnú zmenkovú pohľadávku ako pohľadávku podmienenú pre prípad omeškania s plnením dlžníka z príčinného vzťahu.

Jednotlivé pohľadávky sú preskúmané na prieskumnom jednaní. Ich poradie, výška a pravosť tu môžu byť popreté insolvenčným správcom alebo dlžníkom. V prípade popretia nevykonateľnej pohľadávky s ktorým veriteľ nesúhlasí musí tento svoj nárok uplatniť v incidenčnom spore. Ak sa veriteľ nezúčastní priamo prieskumného jednania, dozvie sa o popretí z vyrozumienia zaslaného mu insolvenčným správcom. V prípade popretia

⁵³ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 22. 8. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000

vykonateľnej pohľadávky podá incidenčnú žalobu insolvenčný správca. Ak dlžník ani insolvenčný správca nevyužijú možnosť popretia pohľadávky, bude na ňu súd hľadieť ako na zistenú a ako taká bude v insolvenčnom konaní vysporiadaná.

8 ZÁVER

Cieľom mojej diplomovej práce bolo overenie hypotézy, či je zaistovacia zmenka vhodným nástrojom zaistovania záväzkov a v prípade kladnej odpovede, aké sú predpoklady jej správneho použitia. Zmenka je nástrojom na ktorý viac ako na čokoľvek iné sedí porekadlo, že je to „dobrý sluha, ale zlý pán“. Plynie z neho jasná rada, že pokiaľ je to čo i len trochu možné, z pozície dlžníka zmenku radšej nepodpisovať. Avšak ak je si dlžník istý, že splniť záväzok z príčinného vzťahu mu nebude robiť problém, môže sa preňho táto kategoricky formulovaná rada značne zmierniť. V takomto prípade mu to totiž môže rozšíriť okruh potenciálnych obchodných partnerov resp. veriteľov, či znížiť náklady na príčinný záväzok. U veriteľa je situácia o niečo jasnejšia. Ak si dá pozor na to, aby sa vyhol chybám spôsobujúcim neplatnosť zmenky, tak bude preňho vysoko účinným nástrojom zaistenia, ktorý výrazne zlepši jeho postavenie z príčinného záväzkového vzťahu.

Zlepšenie postavenia veriteľa má hneď niekoľko podôb. Prvá z nich, dosť často prehliadaná, pritom podľa môjho názoru jedna z najdôležitejších, je podoba Damoklovho meča visiaceho nad dlžníkom a podvedome ho tlačíaca k riadnemu a včasnému plneniu príčinného záväzku. Rozumný dlžník si dvakrát rozmyslí, či mu stojí za to prejsť strastiplnou cestou vymáhania práv zo zmenky. Napriek predĺženiu lehoty na podanie námietok dlžníkom z troch na osem dní sa jedná stále o pomerne krátku lehotu, najmä v kombinácii so zásadou koncentrácie v zmenkovom konaní. Značná časť dlžníkov ju bude podobne ako doteraz ignorovať, menšia časť sa v problematike podávania námietok za osem dní neorientuje, a tak táto lehota podľa môjho názoru ostáva veriteľovou výhodou.

Na strane veriteľa sú dve nevýhody s tvrdými následkami, ktorým sa však pri vynaložení rozumného úsilia môže úspešne vyhnúť. Prvou je zmenková prísnosť, ktorá sa prejaví neplatnosťou zmenky v prípade niektorých jej formálnych nezrovnalostí či pri zachovávacích úkonoch. Druhou je možný trestnoprávny postih pri pozmeňovaní alebo falšovaní zaistovacej zmenky. Nebezpečným je najmä to, že mnoho veriteľov si trestnoprávnu rovinu takéhoto konania vôbec neuvedomuje. Nevýhodou pre veriteľa, ktorú zaistovacia zmenka riešiť nedokáže, je prípadná nemajetnosť dlžníka. Akokoľvek by mal veriteľ proti nemu silné právne postavenie, pri nedostatku majetku či oficiálneho príjmu dlžníka je veriteľ prakticky bezmocný.

Voči čitateľom, ktorí v budúcnosti budú uzatvárať zmenkovú zmluvu o zaistení mám celkom jasné odporúčenie. Neuzatvárajte ju v dnes tak populárnej konkludentnej ani ústnej forme.

Trvajte na forme písomnej. Čím podrobnejšie bude táto spísaná, tým menej potenciálnych trecích plôch bude prípadne v budúcnosti v hre.

Ak ale predsa len dôjde k nutnosti uplatniť nároky zo zmenky súdne, veriteľ sa v prípade že je súčasťou dohody s dlžníkom rozhodcovská doložka môže obrátiť na rozhodcu. Rozhodcovské konanie sa nezriedka stáva terčom kritiky najmä zo strany organizácií obhajujúcich práva dlžníkov, ktorí neraz vystupujú ako slabšia strana v záväzkovom vzťahu. Takúto kritiku považujem za do značnej miery zaujatú jednak preto, že tieto organizácie sa stretávajú zväčša s prípadmi dlžníkov v beznádejnej situácii a jednak preto, že môžu len ťažko vnímať pomer „bezproblémových“ rozhodcovských konaní voči konaniam „problémovým“, keďže s tými bezproblémovými do styku neprichádzajú. Pravdou je, že podriadenie prípadného sporu rozhodcovskému konaniu je výrazne častejšie iniciatíva veriteľa ako dlžníka. Pritom nemožno jednoznačne tvrdiť že pri zmenkových sporoch je rozhodcovské konanie pre veriteľa výhodnejšie. Spor sa bude riadiť Zákonom směnečným a šekovým či už pred rozhodcovským alebo všeobecným súdom. Kým na strane všeobecného súdu je pomerne výhodná už spomínaná koncentrácia 8 dní na podanie námietok a možnosť vydania zmenkového platobného rozkazu, na strane rozhodcovského súdu je výhodou najmä možnosť voľby konkrétneho rozhodcu.

Pre veriteľa je akiste nepríjemná už samotná možnosť úpadku dlžníka so všetkými dôsledkami, ktoré z toho pre jeho nároky vyplývajú. Nevidím preto žiaden dôvod, aby bol v súvislosti s ním zaťažovaný i zbytočnou povinnosťou v podobe nutnosti pravidelnej kontroly insolvenčného registra ohľadom prípadného úpadku dlžníka. Zvlášť nie ak je s prípadným prehliadnutím úpadku objavivšieho sa v tomto registri a zmeškaním lehoty pre prihlasovanie pohľadávok do insolvenčného konania spojená nemožnosť v jeho rámci nároky uplatniť. Nahradenie nutnosti opakovaného sledovania registra povinnosťou súdu informovať známych veriteľov, by akiste zlepšilo súčasný stav.

Pri súčasnom stave právnej úpravy je žiaľ stále možný prípad, keď pri právne správnej a opodstatnenej obrane dlžníka proti uplatneniu zaistovacej zmenky k pohľadávke, ktorá následne nevznikla bol tento neúspešný. Zmenkové právo v Českej republike, by sa napriek svojej nespornej kvalite ešte umocnenej svojou stálosťou do budúca mohlo uberať smerom k potláčaniu možností zneužitia zmenky.

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), v znení neskorších predpisov
ZSŠ	zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový, v znení neskorších predpisov
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v znení neskorších predpisov
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v znení neskorších predpisov
TrZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v znení neskorších predpisov
p.a.	per annum, za rok
an.	a nasledujúcich
ČNB	Česká národní banka

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

ČASOPISECKÉ DIELA

1. ADAM, Jaroslav. Směnečné obohacení. Právní rozhledy. 13172005622-629, s. 622-629.
2. CHALUPA, R.: Abstraktnost' směnečné pohledávky. Právní rádce, 2002, č. 12, s. 25.
3. KOTÁSEK, Josef. Směnečné rukojemství. Právní rozhledy. 842000138-143, s. 138-143.
4. PAŘÍZEK, I. Směnka a rozhodčí řízení. Právní rozhledy, 2002, č. 1, s. 15.
5. PÚRY, František. Trestní odpovědnost související s některými zajišťovacími instituty v obchodněprávních a občanskoprávních vztazích. Právní rozhledy, 2007, č. 19, 15192007700-707, s. 700-707.
6. RICHTER, T. Zajištění dluhů podle nového občanského zákonníku – základní otázky a obecná úprava, Obchodněprávní revue, 2013, č. 7-8, s. 193.
7. ŠNYRCH, Roman. Teoretické aspekty blankosměnky. Bulletin advokacie. -1199724-30, s. 24-30.

KNIŽNÉ DIELA

1. ELIÁŠ, Karel. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2.
2. CHALUPA, Radim. Zajišťovací směnka. Praha: Linde, 2009, 189 s. ISBN 978-80-7201-756-0.
3. CHALUPA, Radim. Zákon směnečný a šekový: komentář. 2. vyd. Praha: Linde, 2006, 623 s. ISBN 80-7201-570-2.
4. KOTÁSEK, Josef, Vlastimil PIHERA, Přemysl RABAN, Jarmila POKORNÁ a Jindřich VÍTEK. Kurs obchodního práva: právo cenných papírů. 5. vyd. Praha: Beck, 2009, xxviii, 419 s. ISBN 978-80-7179-454-7.
5. KOTÁSEK, Josef. Směnečné právo: komentář k čl. 1 zákona směnečného a šekového. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 2006, 319 s. ISBN 80-7175-136-7.
6. KOTÁSEK, Josef. Úvod do směnečného práva. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2002, 182 s. ISBN 80-210-2855-6.
7. KOVAŘÍK, Zdeněk. Směnka a šek v České republice. 6., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, xxii, 642 s. ISBN 978-80-7400-402-5.
8. KOVAŘÍK, Zdeněk. Směnka jako zajištění. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, XI, 128 s. ISBN 978-80-7400-182-6.

9. KOVAŘÍK, Zdeněk. Zákon směnečný a šekový: komentář. 4. dopl. vyd. Praha: Beck, 2005, XXIII, 421 s. ISBN 80-7179-347-7.
10. NEJEPÍNSKÝ, Karel. Směnka v obchodě a podnikání. Praha: Profess, 1992, 78 s. ISBN 80-85235-10-2.
11. WINTEROVÁ, Alena, Dita FRINTOVÁ, Alena MACKOVÁ, Tomáš POHL, Josef SALAČ, Petr SMOLÍK, František ZOULÍK a Silvia KUBEŠOVÁ. Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 6. aktualiz. dopl. vyd. Praha: Linde, 2011, 711 s. ISBN 978-80-7201-842-0.

PRÁVNE PŘEDPISY A DOKUMENTY

1. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v znení neskorších predpisov
2. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v znení neskorších predpisov
3. Zákon č. 191/1950 Sb. směnečný a šekový, v znení neskorších predpisov
4. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), v znení neskorších predpisov
5. Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, v znení neskorších predpisov
6. Zákon č. 43/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, v znení neskorších predpisov
7. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v znení neskorších predpisov
8. Dôvodová správa k OZ (konsolidovaná verzia) zo dňa 3. 2. 2012 [online]. 2012 [cit. 2014-05-10]. Dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

ZOZNAM POUŽITEJ JUDIKATÚRY

1. Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 18. 1. 2000, sp. zn. 5 Cmo 332/99
2. Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 22. 8. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000
3. Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 29. 5. 2003, sp. zn. 33 Odo 202/2002
4. Rozsudok Vrchného súdu Českej republiky zo dňa 20.1.2004, sp. zn. 9 Cmo 563/2003
5. Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 20. 4. 2004, sp. zn. 5 Cmo 87/2004
6. Rozsudok Vrchného súdu Českej republiky zo dňa 13. 7. 2004, sp. zn. 5 Cmo 242/2004
7. Rozsudok Vrchného súdu Českej republiky zo dňa 18.10.2004, sp. zn. 9 Cmo 274/2004

8. Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 28.06.2006, sp. zn. 29 Odo 1645/2005
9. Rozsudok Vrchného súdu Českej republiky zo dňa 12. 12. 2006, sp. zn. 5 Cmo 426/2006
10. Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 28. 8. 2008, sp. zn. 29 Odo 1141/2006
11. Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 31.1.2007, sp. zn. 3 Tdo 1185/2006
12. Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 21. 1. 2009 sp. zn. 29 Cdo 430/2007
13. Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 31.3.2009, sp. zn. 29 Cdo 2270/2007
14. Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 22. 4. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2605/2007
15. Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 25. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3964/2007
16. Uznesenie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 18. 10. 2004, sp. zn. 9 Cmo 274/2004
17. Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 24. 9. 2008, sp. zn. 29 Cdo 933/2008
18. Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 29. 11. 2010, sp. zn. 9 Cmo 260/2010
19. Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 16.10.2012, sp.zn. Pl.ÚS 16/12

ELEKTRONICKÉ PRAMENE

1. BITTMAN, L. - Směnečné rukojemství na zajišťovací směnce, 2013. Dostupné online na <http://www.epravo.cz/top/clanky/smenecne-rukojemstvi-na-zajistovaci-smence-91678.html>
2. FETTER W., R. – Vypsat neplatnou směnkou je až bolestně jednoduché, 2011. Dostupné online na <http://www.mesec.cz/clanky/vypsat-neplatnou-smenku-je-az-bolestne-jednoduche/>
3. NOVOTNÝ, L., PERTHENOVÁ K. – Byla třídní lhůta k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu za všech okolností protiústavní?, 2013. Dostupné online na <http://www.epravo.cz/top/clanky/byla-tridenni-lhuta-k-podani-namitek-proti-smenecnemu-platebnimu-rozkazu-za-vsech-okolnosti-opravdu-protiustavni-89847.html>
4. EXEKUTORSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY - Rozdíl mezi exekucí a soudním výkonem rozhodnutí, 2012. Dostupné online na <http://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/838-28-rozdil-mezi-exekuci-a-soudnim-vykonem-rozhodnuti?w=>

5. PAVLÍČKOVÁ, M. – Používání směnek (výsledky průzkumu), 2010. Dostupné online na <http://pouzivani-smenek.vyplnto.cz>.
6. VÚB Banka - Schéma fungovania dokumentárneho akreditívu, 2014. Dostupné online na <http://www.vub.sk/pre-firmy/ucty-platby/dokumentarne-obchody/dokumentarny-akreditiv/>.

RESUMÉ

Diplomová práca Funkcie zmeniek s dôrazom na funkciu zaist'ovaciu je rozdelená do siedmych kapitol a niekoľkých subkapitol. Prvá kapitola obsahuje stručné predstavenie hlavného zamerania a účelu práce.

Jej cieľom je overenie hypotézy, či je zaist'ovacia zmenka vhodným nástrojom zaist'ovania záväzkov a ak áno, za akých podmienok. Napriek všeobecne rozšírenému názoru o výhodnosti pre veriteľa sa čitateľ dozvie, aké úskalia naňho pri jej používaní číhajú.

Druhá kapitola vysvetľuje pojem zmenka zo širšieho uhla pohľadu vrátane jej vývoja a vývoja platnej právnej úpravy. Porovnáva tiež úpravu zmenky v Českej republike, v Európskej Únii, pričom sa letmo dotkne niekoľkých výrazných rozdielov i v porovnaní s anglo-americkým zmenkovým právom. V tejto kapitole sú vymedzené i druhy zmeniek a popísané ich náležitosti.

Tretia kapitola sa venuje zaist'ovacej zmenke podrobnejšie. Sú v nej vysvetlené jej vlastnosti, obsah predmet a rozsah. Subkapitola 3.3. je venovaná najčastejšie používanému druhu zaist'ovacej zmenky - blankozmenke. Čitateľovi sprostredkúvam výstup z prieskumu o používanosti zmeniek. Dozvie sa ďalej ako je možné zmeniť subjekt zaist'ovacej zmenky či aké sú jej výhody a nevýhody. Záverečná subkapitola popisuje niekoľko prípadov zneužitia zaist'ovacej zmenky.

Štvrtá kapitola je stručným vysvetlením jednotlivých aspektov zmenkovej zmluvy o zaistení. Je v nej odporučená jej vhodná forma i navrhnutý obsah. Ďalej sú pomenované strany zmluvy a dôsledky neplatnosti zmenkovej zmluvy či zániku príčinnej pohľadávky zaistenej zmenkovou zmluvou.

Piata kapitola je zameraná na funkcie zmenky. Stručne sú popísané platobná, úverová a úložná a podrobnejšie funkcia zaist'ovacia vrátane možností jej využitia, ktoré ešte neboli spomenuté v predošlých kapitolách. Záver kapitoly sa venuje možnostiam zaistenia záväzkov zo zaist'ovacej zmenky.

Šiesta kapitola popisuje vymáhanie práv zo zaist'ovacej zmenky v súdnom konaní jednak pred všeobecným súdom, jednak pred súdom rozhodcovským. Sú tu pomenované výhody a nevýhody oboch spôsobov z pohľadu dlžníka i veriteľa.

Siedma kapitola pojednáva o procese uplatňovania práv zo zaist'ovacej zmenky v prípade úpadku dlžníka.

Záver poskytuje sumár poznatkov, ku ktorým som pri písaní práce dospel vrátane praktických rád pre záujemcov o využitie zaist'ovacej zmenky a návrhov zlepšenia právnej úpravy.

FUNCTIONS OF BILL OF EXCHANGE WITH EMPHASIS ON ITS SECURING FUNCTION (SUMMARY)

The final thesis is divided into seven chapters, which are divided into several sub-chapters. First chapter contains short introduction about the main focus of the thesis and the purpose of the work. Its aim is to test the hypothesis that the securing bill of exchange is a suitable tool to secure obligations and, if so, under what conditions. Despite the common opinion that advantages are on the creditors' side, reader will also see pitfalls that accompany its use.

Second chapter explains the concept of bill of exchange from a broader perspective, including its evolution and development of current legislation. It also compares legislation of Czech Republic and European Union with a brief look into some differences of Anglo-American law of bills of exchange. There are also defined types of bills of exchange with their requirements described in this chapter.

Third chapter deals with securing bill of exchange in detail. It explains its characteristics, content and scope. Subchapter 3.3 is devoted to the most commonly used type of securing bill of exchange-blank bill. There are also results of the survey of usage of bills of exchange with description. Reader will learn about advantages and disadvantages of securing bill of exchange.

Fourth chapter is a brief explanation of the various aspects of agreement on securing liabilities by bill of exchange. It contains recommendation about its form and appropriate content. The parties to the agreement are named and at the end of the chapter, the consequences of nullity of agreement or of termination of causal claim hedged by agreement are described.

Fifth chapter is focused on functions of bill of exchange. It briefly describes its payment, credit, storage function. Securing function is described in detail including possibilities of its use. The end of the chapter focuses on hedging options of liabilities from securing bill of exchange.

Sixth chapter describes the enforcement of rights from securing bill of exchange in proceedings in the ordinary court and in the court of arbitration. Advantages and disadvantages of both ways are described from both debtor and creditor point of view.

Seventh chapter discusses the process of applying rights from securing bill of exchange in case of bankruptcy of the debtor.

The conclusion provides summary of knowledge concluded during writing of this thesis, including practical advice for those interested in use of securing bill of exchange and proposals for improvement of legislation.

KLÚČOVÉ SLOVÁ (KEYWORDS)

zaist'ovacia zmenka - securing bill of exchange

príčinný záväzkový vzťah – causal obligation

zaist'ovacia funkcia - securing function